

Projektas „ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje“
Projektą bendrai finansuojama Lietuvos Respublika ir Europos Sąjunga pagal 2007-2013 metų Techninės paramos
veiksmų programą

ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS VERTINIMO PROJEKTO RENGIMO IR ĮGYVENDINIMO GAIRĖS

2009 m. kovo 5 d.

Gaires parengė VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ Finansų ministerijos užsakymu pagal Finansų ministerijos ir VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos instituto bei VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ 2008 m. rugsėjo 1 d. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo paslaugų pirkimo sutartį Nr. (1.35)-14P-044

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	3
LENTELIŲ SĄRAŠAS	3
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	3
GAIRIŲ PASKIRTIS	4
1. ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS VERTINIMO PLANAVIMO IR ORGANIZAVIMO 2007–2013 M. TEISINIS PAGRINDAS	5
2. VERTINIMO PROJEKTO PLANAVIMAS: NUO IDĖJOS IKI TECHNINĖS SPECIFIKACIJOS PARENGIMO.....	8
2.1. SPRENDIMO ATLIKTI VERTINIMĄ PRIĖMIMAS	8
2.2. FINANSAVIMO VERTINIMO PROJEKTUI SKYRIMAS.....	12
2.3. VERTINIMO PASLAUGŲ TECHNINĖS SPECIFIKACIJOS PARENGIMAS.....	15
3. VERTINIMO PROJEKTO ĮGYVENDINIMAS: NUO PASLAUGŲ PIRKIMO IKI KOKYBĖS PRIEŽIŪROS	21
3.1. VERTINIMO PASLAUGŲ PIRKIMAS.....	21
3.2. VERTINIMO PROJEKTO VALDYMAS.....	27
3.3. VERTINIMO KOKYBĖS PRIEŽIŪRA	30
4. VERTINIMO REZULTATŲ NAUDOJIMAS.....	32
4.1. VERTINIMO REZULTATŲ SKLAIDA.....	32
4.2. VERTINIMO REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMAS.....	34
LITERATŪROS IR INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	36
1 PRIEDAS. UŽ ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS VERTINIMĄ ATSAKINGŲ INSTITUCIJŲ SĄRAŠAS	38
2 PRIEDAS. VERTINIMO PROJEKTO TINKAMUMO FINANSUOTI VERTINIMO REIKALAVIMAI	39
3 PRIEDAS. TECHNINIŲ PASIŪLYMŲ ĮVERTINIMO PAGAL EKONOMINIO NAUDINGUMO KRITERIJUS PAVYZDYS.....	43
4 PRIEDAS. VERTINIMO ATASKAITOS KOKYBĖS ĮVERTINIMO FORMA.....	48

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

BPD	– Lietuvos 2004-2006 metų bendrasis programavimo dokumentas
CPVA	– Centrinė projektų valdymo agentūra
ES	– Europos Sąjunga
LR	– Lietuvos Respublika
PFSA	– Projektų finansavimo sąlygų aprašas
VKG	– Vertinimo koordinavimo grupė
VPT	– Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Vertinimo tipai ir vertinimo sritys.....	5
2 lentelė. Kai kurių vertinimui atlikti naudojamų metodų trukmė.....	10
3 lentelė. Dažniausiai pasitaikančios paraiškų vertinimo projektų finansavimui rengimo klaidos....	13
4 lentelė. Techninės specifikacijos struktūra ir informacija.....	15
5 lentelė. Kvalifikaciniai reikalavimai vertinimo paslaugų teikėjams.....	23
6 lentelė. Vertinimo paslaugų teikėjų atrankos būdų privalumai ir trūkumai.....	24
7 lentelė. Pasiūlymų vertinimo ekonominio naudingumo kriterijai.....	25
8 lentelė. Vertinimo kokybės kriterijai.....	30
9 lentelė. Tinkamų vertinimo rezultatų viešinimo priemonių pagal tikslinę auditoriją parinkimas....	33
10 lentelė. Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės forma.....	35

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Vertinimo projekto procesas.....	7
2 paveikslas. Viešojo pirkimo procesas.....	22

GAIRIŲ PASKIRTIS

Projekto valdymas yra aiškiai identifikuojamas procesas, apimantis planavimo, organizavimo, vykdymo ir kontrolės etapus, naudojamus tikslams suformuoti ir įgyvendinti
(Litke H.D., 1991)

Pagrindinis šių gairių tikslas – aprašyti Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinės paramos vertinimo¹ projekto rengimo ir įgyvendinimo eigą ir pateikti metodinius patarimus projekto planavimui, įgyvendinimo organizavimui, kokybės kontrolei ir rezultatų naudojimui. Gairėmis siekiama prisidėti prie Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-018 patvirtintame ES struktūrinės paramos vertinimo plane (toliau – Vertinimo planas) suformuluotos vertinimo vizijos įgyvendinimo ir konkrečiai prie vieno iš šiame plane nustatytų vertinimo uždavinių – t. y. organizuoti ir atlikti vertinimą, atitinkantį ES reglamentų reikalavimus bei nacionalinius vertinimo poreikius, ir naudoti jo rezultatus.

Gairės skirtos institucijų, kurios dalyvauja įgyvendinant Vertinimo planą², darbuotojams, visų pirma, Vertinimo koordinavimo grupės³ (toliau – VKG) nariams. Su jomis ypač rekomenduojama susipažinti naujiems už ES struktūrinės paramos vertinimą atsakingiems darbuotojams. Šios gairės ir jose pateikiamos rekomendacijos nėra privalomos, tačiau jos parengtos atsižvelgiant į geros praktikos pavyzdžius, siekiant spręsti pagrindines vertinimo projektų rengimo ir įgyvendinimo procese kylančias problemas⁴.

Gairės yra pritaikytos vertinimo projektų, kuomet perkamos išorės ekspertų paslaugos, planavimui ir įgyvendinimui. Jas sudaro keturios dalys ir priedai. Pirmoje dalyje trumpai pristatomas ES struktūrinės paramos vertinimo planavimo ir organizavimo Lietuvoje 2007–2013 m. teisinis pagrindas bei pateikiama vertinimo projekto proceso schema. Antroje dalyje gairių dalyje aptariami vertinimo planavimo aspektai (sprendimo atlikti vertinimą priėmimas, techninės paramos lėšų skyrimas vertinimo projektui įgyvendinti, techninės specifikacijos vertintojams parengimas). Trečiojoje dalyje analizuojami vertinimo projekto įgyvendinimo ir kokybės kontrolės aspektai (paslaugų pirkimas, projekto valdymas, galutinės ataskaitos kokybės priežiūros vykdymas), o ketvirtojoje – vertinimo rezultatų panaudojimas (rezultatų sklaida, rekomendacijų įgyvendinimas bei vertinimo panaudojimo įvertinimas). Prieduose pateikiama papildoma praktinė informacija, kuri bus naudinga įgyvendinant kai kuriuos vertinimo projekto etapus. Nors gairės yra griežtai struktūruotos pagal atskirtus vertinimo projekto rengimo ir įgyvendinimo etapus, praktikoje vertinimo procesas turi būti lankstus, atsižvelgiant į kiekvieno projekto specifiką.

¹ **ES struktūrinės paramos vertinimas** – ES finansuojamos programos ar jos dalies (prioriteto, priemonės ar pan.) analizė, atliekama remiantis specialiai tam tikslui surinkta informacija, siekiant atsiskaityti už Europos Sąjungos paramą ar pagerinti Europos Sąjungos paramos kokybę, veiksmingumą, nuoseklumą, programos strategiją ir įgyvendinimą. -V. Nakrošis, N. Jarmalavičiūtė, D. Burakienė. *Ką, kaip ir kodėl vertiname?* Trumpai apie Europos Sąjungos finansuojamų programų vertinimą. - P. 37.

² Institucijų, kurios dalyvauja įgyvendinant Vertinimo planą, sąrašas pateikiamas šių Gairių 1 priede.

³ **Vertinimo koordinavimo grupė** yra tarpinstitucinė darbo grupė sudaryta iš koordinuojančios, vadovaujančios ir tarpinių institucijų atstovų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 1K-344. Jai pavesta koordinuoti Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo veiklą.

⁴ Pagrindinės vertinimo projektų rengimo ir įgyvendinimo problemos buvo nustatytos ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studijoje, kurią 2008 m. parengė VŠĮ „ESTEP“ pagal Finansų ministerijos ir VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos instituto bei VŠĮ „ESTEP“ 2008 m. rugsėjo 1 d. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo paslaugų pirkimo sutartį Nr. (1.35)-14P-044.

1. ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS VERTINIMO PLANAVIMO IR ORGANIZAVIMO 2007–2013 M. TEISINIS PAGRINDAS

Vadovaujantis 2006 m. liepos 11 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 47–49 straipsniais 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu Lietuvoje yra numatyta⁵ atlikti Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos (toliau – Strategijos) ir ją įgyvendinančių Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų vertinimus. Šiais vertinimais siekiama pagerinti Lietuvai skiriamos ES struktūrinės paramos kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, Strategijos ir veiksmų programų įgyvendinimą.

2007–2013 m. laikotarpiu ES struktūrinės paramos vertinimo funkcijos vykdymas Lietuvoje organizuojamas planavimo būdu. Visam laikotarpiui Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-018 yra patvirtintas **ES struktūrinės paramos vertinimo planas** (toliau – Vertinimo planas). Šiame dokumente nustatyti ES struktūrinės paramos vertinimo Lietuvoje tikslai ir uždaviniai 2007–2013 metams, suplanuotos priemonės ir finansiniai ištekliai šiems tikslams ir uždaviniams įgyvendinti. Vertinimo plane numatyta, kad pagal priskirtas funkcijas ir atsakomybę⁶ institucijos vykdys dviejų tipų vertinimus: einamuosius veiklos ir einamuosius strateginius vertinimus.

1 lentelė. Vertinimo tipai ir vertinimo sritys.

Einamieji veiklos vertinimai	Einamieji strateginiai vertinimai
Stebėsenos nustatytų veiksmų programų (prioritetų) įgyvendinimo problemų (esant dideliems nukrypimams nuo pradinių tikslų) vertinimai.	Vertinimai, susiję su Europos Sąjungos politikos strateginiais prioritetais.
Veiksmų programų (prioritetų ir (arba) priemonių) įgyvendinimo eigos vertinimai, susiję su kokybiškų veiksmų programų metinių įgyvendinimo ataskaitų rengimu.	Vertinimai, susiję su Europos Sąjungos politikos „horizontaliaisiais“ prioritetais.
Veiksmų programų (prioritetų ir (arba) priemonių) rodiklių vertinimai.	Vertinimai, susiję su Strategijos ir veiksmų programų tęstinio tinkamumo bei nuoseklumo analize, keičiantis socialinei ir ekonominei situacijai, taip pat vertinimai, susiję su ES struktūrinių fondų poveikio makroekonominiams rodikliams prognozėmis ir įvertinimu.
Veiksmų programų administravimo efektyvumo vertinimai.	Vertinimai, prisidedantys prie strateginių ataskaitų parengimo.
Veiksmų programų (prioritetų) įgyvendinimo pokyčių, siekiant nustatytų tikslų, tarpinis vertinimas.	Vertinimai, susiję su Lietuvos ūkio plėtra po 2013 metų.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. 1K-018 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo“.

Vertinimo planui įgyvendinti kasmet sudaromi **metiniai ES struktūrinės paramos vertinimo planai** (toliau – metiniai vertinimo planai), kurie tvirtinami finansų ministro įsakymais. Šie planai nustato konkrečius vertinimo projektus, nurodo jų tikslus, laukiamus rezultatus, už projektų įgyvendinimą atsakingas institucijas, projektų įgyvendinimo terminus ir planuojamą projekto vertę.

⁵ Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1139.

⁶ Institucijų funkcijos ir atsakomybė vertinimo procese yra reglamentuota dviejuose pagrindiniuose teisės aktuose: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1139 patvirtintose Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, taisyklėse ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1225 patvirtintose Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklėse.

Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklėse⁷ numatytas toks institucinės atsakomybės pasiskirstymas dėl atliekamų vertinimų:

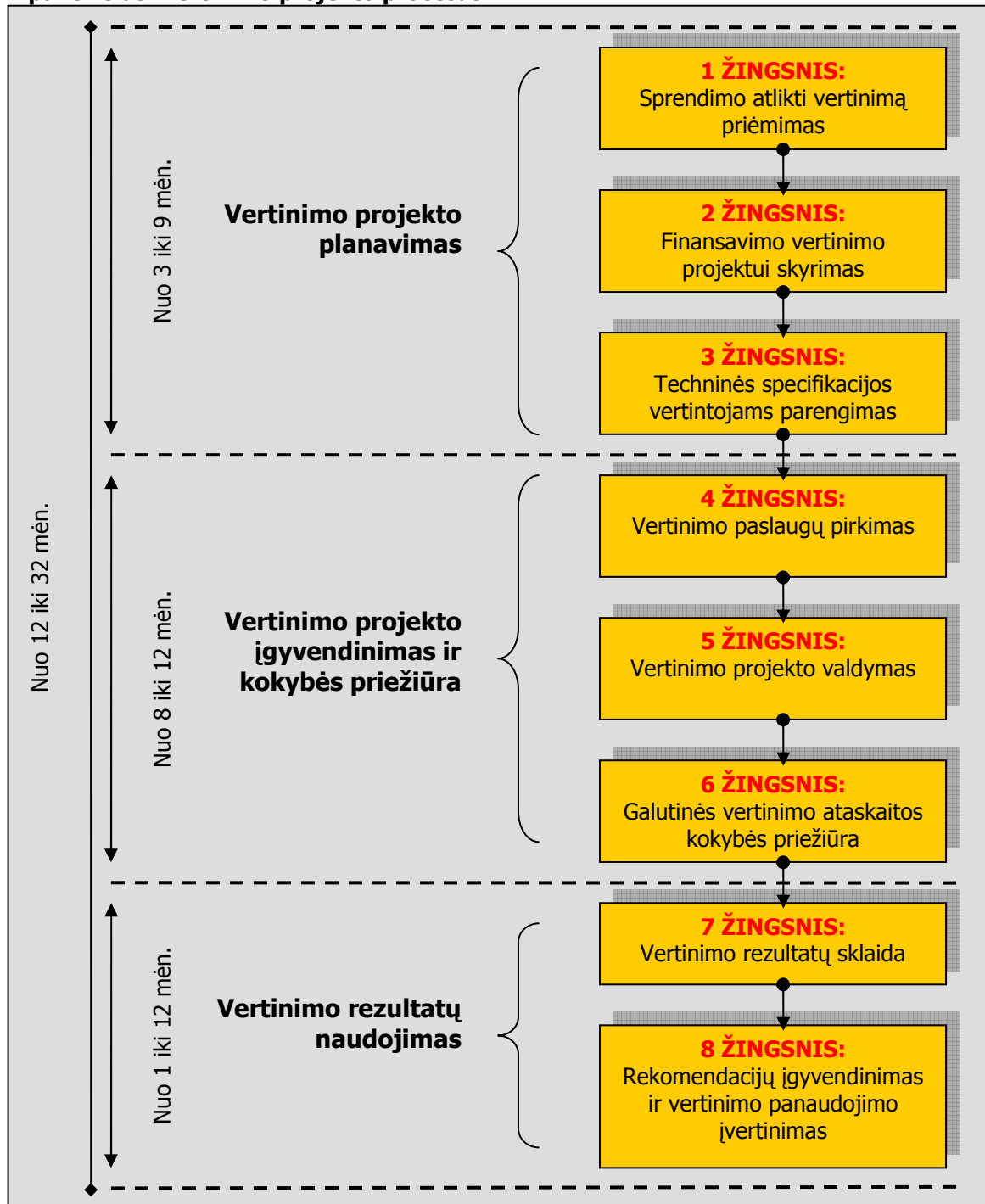
- **Koordinuojančioji institucija** yra atsakinga už einamųjų strateginių vertinimų, susijusių su Strategijos įgyvendinimu, apimančių horizontaliąsias sritis ar skirtingus finansavimo šaltinius, ir einamųjų veiklos vertinimų veiksmų programos (arba veiksmų programos prioriteto) lygiu atlikimą;
- **Ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos** yra atsakingos už einamųjų strateginių ir einamųjų veiklos vertinimų, susijusių su konkrečių veiksmų programų prioritetų ir (ar) priemonių įgyvendinimu pagal strategiškai svarbias sritis, atlikimą;
- **Vadovaujančioji institucija** yra atsakinga už vertinimų, nurodytų Reglamento Nr. 1083/2006 48 straipsnio 3 dalyje, atlikimą, t. y. vertinimų susijusių su veiksmų programų stebėseną, visų pirma tais atvejais, kai stebėseną parodo, kad buvo gerokai nutolta nuo pirminių tikslų arba kai siūloma peržiūrėti veiksmų programas.

Toliau šiose gairėse pristatomi pagrindiniai vertinimo projektų planavimo, įgyvendinimo, priežiūros ir rezultatų naudojimo žingsniai bei patarimai institucijoms, 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu įgyvendinančioms ES struktūrinės paramos vertinimo projektus. Gairės išdėstytos pagal 1 paveiksle pateikiamą vertinimo projekto proceso schemą. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurie paveiksle pateikti vertinimo projekto „žingsniai“ gali būti įgyvendinami lygiagrečiai. Pavyzdžiui, patartina derinti antrą ir trečią–ketvirtą žingsnius: kuomet Centrinė projektų valdymo agentūra (toliau – CPVA), kuri yra paskirta įgyvendinančiąja institucija, atsakinga už techninės paramos administravimą, vertina projekto tinkamumą finansuoti, paraišką pateikusi institucija gali pasirengti vertinimo paslaugų techninę specifikaciją ir vykdyti paslaugų pirkimo procedūras. Viena vertus, taip sutaupomas laikas bei užtikrinama ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimo sparta, kita vertus, atlikus įsigyjamų paslaugų pirkimą ir pareiškėjui patikslinus kainą, projektui skiriama būtina išlaidų suma⁸.

⁷ 2008 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1225 „Dėl Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.

⁸ 2008 m. rugpjūčio 22 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-254 „Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų prieduose numatytais Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonėmis patvirtinimo“.

1 paveikslas. Vertinimo projekto procesas.

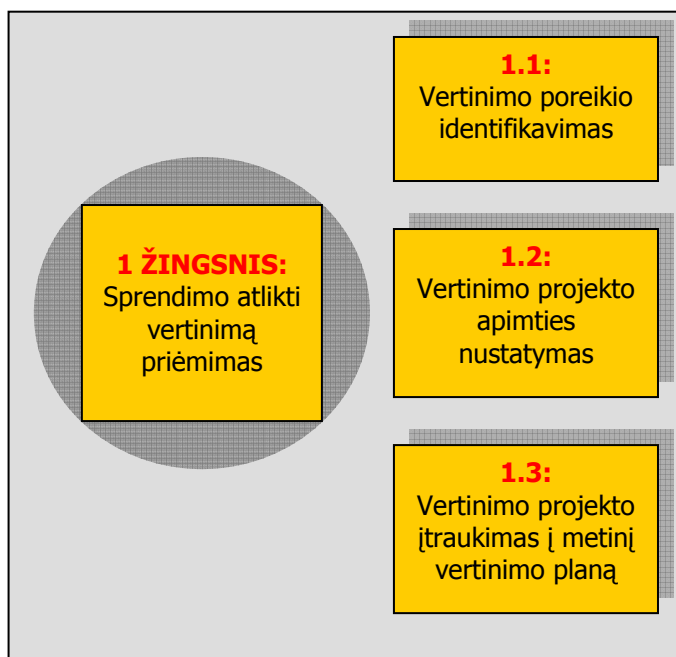

Saltinis: sudaryta autorių.

2. VERTINIMO PROJEKTO PLANAVIMAS: NUO IDĖJOS IKI TECHNINĖS SPECIFIKACIJOS PARENGIMO

Vertinimo projekto planavimas prasideda nuo projekto idėjos suformulavimo, atsižvelgiant į ES struktūrinės paramos tobulinimo ar atskaitomybės poreikį, ir baigiasi detalios vertinimo techninės specifikacijos parengimu. Praktika rodo, kad įgyvendinant ES struktūrinės paramos vertinimo projektus Lietuvoje⁹ planavimo etapui skiriama per mažai dėmesio, tačiau būtent šios ankstyvosios vertinimo projekto proceso fazės deramas įgyvendinimas gali padėti išvengti įvairių nesklandumų vėlesniuose projekto etapuose. Juk sena kaip pasaulis išmintis byloja - „kokia pradžia, tokia ir pabaiga“.

2.1. Sprendimo atlikti vertinimą priėmimas

Kaip numatyta Vertinimo plane einamieji strateginiai ir veiklos vertinimai atliekami pagal poreikį. **Poreikį atlikti vertinimą** dažniausiai lemia:

(a) kylančios veiksmų programų įgyvendinimo problemos:

- stebėsenos rezultatai parodo didelius fizinius ir (arba) finansinius nukrypimus nuo pradinių tikslų;
- lyginant su programavimo periodu radikaliai pasikeičia socialinė-ekonominė situacija, todėl kyla rizika tęstiniam paramos tinkamumui;
- planuojama teikti prašymą Europos Komisijai dėl veiksmų programos keitimo.

(b) atskaitomybės reikalavimai:

- siekiant surinkti tam tikrus programos įgyvendinimo rezultatų ar poveikio lygmens duomenis, neprieinamus stebėsenos sistemos pagalba, arba kai jų rinkimas iš projektų lygmens yra abejotino patikimumo;
- siekiant parengti kokybiškas metines veiksmų programų įgyvendinimo bei prisidėti prie strateginių ataskaitų¹⁰ rengimo;
- siekiant įvertinti ES struktūrinės paramos rezultatus ir poveikį, taip pat nustatyti, kaip ES struktūrinė parama prisideda prie Europos Bendrijos ir nacionalinių tikslų.

(c) tobulinimo ir mokymosi motyvai:

- siekiama tobulinti ES struktūrinių fondų finansuojamas programas, priemones, veiklų grupes bei administravimo sistemą ar jos dalį;

⁹ ESTEP. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija. – Vilnius, 2008.

¹⁰ Pagal reglamento (EB) Nr. 1083/2006 29 straipsnį Lietuva turės kasmet rengti ir Europos Komisijai pateikti nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos Lietuvoje ataskaitą, kurioje turės būti trumpa dalis apie veiksmų programų indėlį į minėtos programos įgyvendinimą; vėliausiai iki 2009 m. ir 2012 m. pabaigos turės būti pateiktos trumpos ataskaitos, kuriose turi būti nurodomas veiksmų programų indėlis įgyvendinant ES sanglaudos politikos tikslus, ES fondų užduotis, Strategijos prioritetus, Lisabonos strategijos tikslus.

- siekiama nustatyti, ar pasiteisina inovatyvios paramos skyrimo priemonės ar būdai (pavyzdžiui, Leader priemonė, JESSICA ar JEREMIE iniciatyvos);
- planuojama politikos peržiūra;
- rengiamasi naujam ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui.

Poreikis atlikti konkretų vertinimą institucijose, kurios dalyvauja įgyvendinant Vertinimo planą, nustatomas pagal jų vidaus procedūras. Pagrindinė atsakomybė turėtų tekti darbuotojui, kuriam pagal institucijos vidaus taisykles yra pavesta vertinimo funkcija. Siekiant laiku identifikuoti vertinimo poreikį šis darbuotojas turėtų glaudžiai bendradarbiauti su darbuotoju, kuriam pavesta ES struktūrinės paramos stebėsenos funkcija. Be to, svarbu bendradarbiauti ir su kitais institucijos departamentais bei skyriais, kuriojančiais nacionalinių politikų, kurių įgyvendinimui yra skiriama ES struktūrinė parama, įgyvendinimą.

Nustačius vertinimo poreikį ir planuojant vertinimo projektą svarbu aiškiai apibrėžti **vertinimo projekto apimtį**: suformuluoti vertinimo tikslą ir uždavinius, apibrėžti vertinimo objektą bei terminus, numatyti vertinimo biudžetą. Vertinimo apimčiai nustatyti *ad hoc* gali būti sudaromas vertinimo projekto priežiūros komitetas (apie tokio komiteto steigimą plačiau žr. šių gairių 3.2 skyriuje).

Vertinimo tikslas ir uždaviniai formuluojami atsižvelgiant į vertinimo poreikį ir priežastis. Vertinimo tikslas nusako vertinimo objektą ir vertinimo paskirtį, tuo tarpu vertinimo uždaviniai detalizuoja vertinamą objektą pagal vertinimo kriterijus. Nustatant **vertinimo objektą**, visų pirma, reikia atsakyti į klausimą „*Ką norime įvertinti?*“. ES struktūrinių fondų programų vertinimo objektu dažniausiai būna programa, jų grupės (kelios veiksmų programos) ar programos dalis (prioritetas, priemonė, veiklų grupė ir pan.). Taip pat vertinami horizontalieji klausimai (pavyzdžiui, administravimo sistema, horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas ir pan.). Atliekant vertinimą, gali būti vertinamas viešosios politikos ar jos dalies turinys (ypač siekiami tikslai bei uždaviniai) ir viešosios politikos procesas (pavyzdžiui, programos rengimas ir įgyvendinimas).¹¹ Su vertinimo objektu glaudžiai susijusi **vertinimo apimtis**, kuri gali būti apibrėžta keturiais aspektais:

- turinio prasme (pagal vertinimo kriterijus ir klausimus);
- laiko atžvilgiu (vertinamasis laikotarpis);
- sektoriniu / teminiu požiūriu (pavyzdžiui, vertinamas ES struktūrinės paramos įnašas į mokslinių tyrimų plėtrą);
- geografinę aprėptimi (pavyzdžiui, vertinamas ES struktūrinės paramos poveikis Lietuvos probleminių teritorijų socialinės – ekonominės plėtros skatinimui).

Detalesni patarimai dėl vertinimo apimties nustatymo yra pateikti Finansų ministerijos užsakymu parengtame metodiniame dokumente „ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės“¹².

Vertinimo objektas ir apimtis yra reikšmingi kintamieji, lemiantys būsimo vertinimo **projekto trukmę**. Nors vertinimo paslaugų teikimo terminai turi būti tikslinami techninės specifikacijos rengimo metu, tačiau jau projekto planavimo etape svarbu įvertinti vertinimo projekto laiko horizontus. Vertinimo Projektų finansavimo sąlygų apraše¹³ (toliau – PFSA) yra numatyta, kad vertinimo projekto veiklų įgyvendinimo laikotarpis negali būti ilgesnis kaip 24 mėnesiai. Tačiau vertinimo projekto veiklų įgyvendinimo pradžia yra laikoma projekto finansavimo ir administravimo sutarties pasirašymo data arba paslaugų pirkimo sutarties pasirašymo data, jei pastaroji yra pasirašoma anksčiau negu projekto finansavimo ir administravimo sutartis¹⁴. Projektas laikomas baigtu, kai CPVA patvirtina galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitą. Taigi 24 mėnesių terminas

¹¹ V. Nakrošis, N. Jarmalavičiūtė, D. Burakienė. Ką, kaip ir kodėl vertiname? Trumpai apie Europos Sąjungos finansuojamų programų vertinimą. - P. 31.

¹² Finansų ministerija. ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės. –Vilnius, 2009 m.

¹³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 1K-254 „Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų prieduose numatytoms Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonėms patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. 1K-45 „Dėl 2009 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo“.

apima tik tas veiklas, kurios vykdomos 1 paveiksle įvardintų ketvirto–šešto ir iš dalies septinto žingsnių metu.

Planuojant vertinimo projekto terminus svarbu atsižvelgti į keletą dalykų:

- (a) Siekiant, kad vertinimo rezultatai būtų naudingi ir panaudoti sprendimų priėmimo procese, jie turi būti gauti reikiamu laiku. Todėl planuojant projektą svarbu nustatyti aišką galutinį terminą, kada būtina turėti vertinimo išvadas ir rekomendacijas, siekiant panaudoti šiuos vertinimo rezultatus sprendimų priėmimui ar atskaitomybės funkcijos įgyvendinimui. Nustatant šį galutinį terminą rekomenduojama numatyti ir tam tikras laiko atsargas, jei dėl nenumatytų aplinkybių projekto veiklų įgyvendinimas pavėluotų.
- (b) Įprastai kiekvienas vertinimo projektas susideda iš trijų etapų: įvadinio, analizės ir baigiamąjo etapo. Vertinimo projektų įgyvendinimo praktika Lietuvoje rodo, kad techninėse specifikacijose suplanuotas 3–4 savaičių laikotarpis **įvadiniam vertinimo etapui** dažnai yra nepakankamas. Tai vertinimo projekto struktūrinimo, darbo plano ir detalios vertinimo metodikos parengimo bei suderinimo su užsakovu etapas, nuo kurio didžia dalimi priklauso galutinis vertinimo rezultatas. Todėl šiam etapui didelį dėmesį turi skirti ne tik vertinimo paslaugų teikėjas, bet ir užsakovas (įvadiniam susitikime išsakydamas savo poreikius ir lūkesčius užsakomo vertinimo atžvilgiu bei atidžiai atlikdamas įvadinės vertinimo ataskaitos kokybės kontrolę). Europos Komisijoje užsakant vertinimo paslaugas kartais taikoma praktika, kuomet sutarties vykdymo pradžia laikomas įvadinės ataskaitos patvirtinimas. Tokiu būdu formaliai išvengiama sutarties įgyvendinimo vėlavimo dėl galimai užsitęsusio derinimo įvadinio etapo metu.

Panašiai ir **baigiamajam vertinimo etapui** nustatomas 4 savaičių laikotarpis (nuo galutinės vertinimo ataskaitos projekto pateikimo iki visų projekto veiklų užbaigimo) gali būti nepakankamas, ypač atsižvelgiant į didėjantį dėmesį vertinimo kokybės priežiūrai (žr. šių gairių 3.3 skyrių), vertinimo rekomendacijų derinimą bei papildomų veiklų (galutinių vertinimo rezultatų viešinimo) įgyvendinimą. Atsižvelgiant į aptartas priežastis, pirmajam ir paskutiniajam vertinimo etapams rekomenduojama planuoti ne mažiau kaip po 6 savaites.

Tuo tarpu **vertinimo analizės etapo** trukmę lemia keli veiksniai:

- vertinimo objektas ir apimtis – kuo platesnis vertinimo objektas (pavyzdžiui, vertinimas atliekamas visos Strategijos lygmeniu) ir apimtis (didelis vertinimo klausimų skaičius), tuo daugiau laiko turi būti skiriama paslaugų suteikimui;
- vertinimui reikalingos informacijos prieinamumas - jei planuojama, kad vertinimo metu reikės surinkti daug papildomos, sunkiai prieinamos informacijos, paslaugų teikimo terminai turi būti ilgesni;
- vertinimo metodai, kuriais techninėje specifikacijoje vertintojams rekomenduojama vadovautis – jei tikimasi, kad į vertinimo klausimus galima atsakyti remiantis daugiausiai antriniais informacijos šaltiniais ir naudojant kokybinius analizės metodus, tuomet tokiam vertinimui atlikti reikia planuoti mažiau laiko nei vertinimui, pagrįstam pirminių informacijos šaltinių rinkimu ir kiekybiniais analizės metodais:

2 lentelė. Kai kurių vertinimui atlikti naudojamų metodų trukmė.

Metodas	Trukmė
Apklausa klausimyno pagrindu	2-3 mėnesiai (nuo respondentų bazės sudarymo iki apklausos rezultatų ataskaitos parengimo) Apklauso trukmę lemia imtis, klausimų skaičius, pageidaujimų atsakymų pjūvių skaičius
Giluminiai interviu	1 mėnuo
Fokusuotos grupinės diskusijos	2 mėnesiai
Atvejo studijos	2-3 mėnesiai
Statistinė analizė	1 mėnuo
Matematinis modeliavimas,	3-4 mėnesiai

Metodas	Trukmė
naudojant sukurta makroekonometrinių modelių	
Makroekonominio modelio kūrimas	Ne mažiau nei 6 mėnesiai

Šaltinis: sudaryta pagal European Commission. Evaluating EU Activities. A practical guide for the Commission services. – Brussels, 2004.

- ekspertų grupė – siūlant įtraukti daugiau ekspertų į vertinimo komandą, galima sutrumpinti vertinimo paslaugų terminus, tačiau svarbu užtikrinti reikiamą balansą tarp pagrindinių ir papildomų vertintojų.

Apibendrinant aukščiau išvardintus veiksmus, vertinimo analizės etapui rekomenduojama planuoti nuo 8 iki 34 savaitių. Įprastai **vertinimo paslaugų teikimas turėtų apimti ne trumpesnę nei 6 mėnesių laikotarpį.**

Vertinimo paslaugų kaina priklauso nuo vertinimo objekto apimties, metodikos, vertintojų kvalifikacijos, projekto trukmės bei kitų veiksnių (pavyzdžiui, su vertinimo rezultatais susijusių viešinių veiklų įgyvendinimo, pažintinių vizitų organizavimo ar kitų papildomų kaštų). Paprastai būsima vertinimo paslaugų kaina nustatoma atsižvelgiant į vertinimo trukmę (darbo dienų skaičių), ekspertų skaičių vertinimui atlikti ir jų darbo dienos įkainį.¹⁵ **Vertinimo projekto biudžetui** apskaičiuoti Finansų ministerijos užsakymu yra parengtos metodinės rekomendacijos¹⁶.

Planuojant vertinimo projektą, svarbu neužmiršti į šį procesą įtraukti būsimais vertinimo rezultatais **suinteresuotas puses** (kitas institucijas, Stebėsenos komitetą, socialinius–ekonominius partnerius). Svarbu įvertinti ne tik kokių tikslu vertinimas bus naudingas užsakovui, bet ir kam šie rezultatai gali būti įdomūs arba kieno įtraukimas į vertinimo procesą gali suteikti papildomų naudingų įžvalgų ar žinių. Nustačius suinteresuotąsias puses, reikėtų apsispręsti, kaip norima jas įtraukti į vertinimo projekto procesą: ar nuo pat pradžių įtraukti į techninės specifikacijos rengimą, ar sužinoti jų nuomonę dėl vertinamo dalyko per vertinimo metu organizuojamas apklausas, ar teikti tarpinius vertinimo rezultatus jų pastaboms ir pasiūlymams, ar tik pabaigoje pristatyti galutinius vertinimo rezultatus.

Nustačius vertinimo poreikį bei detalizavus vertinimo projekto apimtį už vertinimą atsakingos institucijos, kurios numatytos atitinkamos 2007–2013 m. veiksmų programos priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ galimų pareiškėjų sąrašė, parengia ir kasmet iki spalio 1 d. pateikia koordinuojančiajai institucijai vertinimo poreikių paraišką pagal Finansų ministro patvirtintą formą¹⁷. Išanalizavusi vertinimo poreikių paraišką, **koordinuojančioji institucija įtraukia vertinimo projektus į metinio vertinimo plano projektą**, kuris apsvarstomas VKG ir tvirtinamas Finansų ministro įsakymu. Metiniame vertinimo plane numatytų vertinimo projektų įgyvendinimas organizuojamas pagal Techninės paramos administravimo ir finansavimo taisyklės¹⁸.

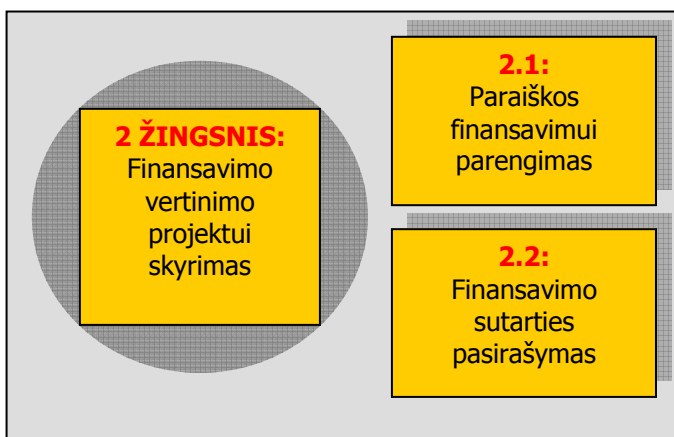
¹⁵ V. Nakrošis, N. Jarmalavičiūtė, D. Burakienė. Ka, kaip ir kodėl vertiname? Trumpai apie Europos Sąjungos finansuojamų programų vertinimą. – Vilnius, 2007. – P. 33.

¹⁶ Finansų ministerija. Pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo. – Vilnius, 2009.

¹⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 1K-016 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo poreikio paraiškos, Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės ir Pasiūlymų dėl metinio Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano keitimo formų patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 780 „Dėl Techninės paramos administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.

2.2. Finansavimo vertinimo projektui skyrimas

Remiantis Techninės paramos administravimo ir finansavimo taisyklėmis, jei einamasis strateginis ar veiklos vertinimas yra susijęs su viena veiksmų programa, tuomet tokio projekto finansavimui lėšos skiriamos iš atitinkamos veiksmų programos techninės paramos prioritetu priemonės¹⁹, o jei vertinimo projektas, susijęs su keliomis ar visomis veiksmų programomis ir (arba) apima kitas ES finansuojamas programas, tuomet finansavimas skiriamas iš Techninės paramos veiksmų programos.

Vertinimo projektų **finansavimo sąlygas** nustato Projektų finansavimo sąlygų aprašas²⁰. Jame numatyta tokia paraiškų vertinimo projektams finansuoti teikimo tvarka:

- (1) Paraiškos projekto finansavimui teikiamos tik tiems projektams, kurie yra įtraukti į metinį vertinimo planą, paraišką privalo pateikti tas pats pareiškėjas, kuris numatytas metiniame vertinimo plane;
- (2) CPVA metiniame vertinimo plane nurodytų projektų pareiškėjams pasiūlymą teikti paraišką išsiunčia ne vėliau kaip prieš mėnesį iki šiame plane nurodytos galutinės paraiškos pateikimo įgyvendinančiajai institucijai dienos;

(1) paraiška finansavimui teikiama šiam projektui, kuris įrašytas į metinį vertinimo planą; ją teikia metiniame vertinimo plane nurodytas pareiškėjas

Projekto pavadinimas	Pareiškėjas	Projekto veiklų įgyvendinimo laikotarpis	Paraiškos pateikimo įgyvendinančiajai institucijai terminas			
			
Kokybinis ir kiekybinis pasiektų Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (toliau – BPD) tikslų ir uždavinių vertinimas	Finansų ministerija	2009 m. II ketv.–2010 m. I ketv.	2009 m. sausio 31 d.				

(2) CPVA pasiūlymą pareiškėjui pateikti paraišką turi išsiųsti ne vėliau kaip 2008 m. gruodžio 31 d.

Šaltinis: 2008 m. gruodžio 19 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-453 patvirtintas 2009 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo planas.

¹⁹ Pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 5 prioriteto „Techninė parama Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos įgyvendinimui“ priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“ (VP1-5.2-FM-02 priemonė), Ekonomikos augimo veiksmų programos 6 prioriteto „Techninė parama Ekonomikos augimo veiksmų programos įgyvendinimui“ priemonę „ES struktūrinės paramos, vertinimas“ (VP2-6.2-FM-02 priemonė), Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 4 prioriteto „Techninė parama Sanglaudos skatinimo veiksmų programos įgyvendinimui“ priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“ (VP3-4.2-FM-02 priemonė) ir Techninės paramos veiksmų programos prioriteto „Techninė parama ES struktūrinės paramos, gaunamos pagal konvergencijos tikslą, administravimui“ priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“ (VP4-1.3-FM-01 priemonė).

²⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 1K-254 "Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų prieduose numatyto Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonėms patvirtinimo".

- (3) Paraiškos teikiamos vadovaujantis Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis²¹; Norėdamas pateikti paraišką pareiškėjas turi užpildyti paraiškos dėl projekto finansavimo bendrąją (A) dalį ir specialiąją (B) dalį. Pareiškėjas gali teikti vieną paraišką dėl kelių metiniame vertinimo plane numatytų projektų, jei jie finansuojami iš to paties finansavimo šaltinio²². Paraiškos dėl projekto finansavimo bendroji (A) dalis pildoma vadovaujantis Paraiškos dėl projekto finansavimo bendrosios (A) dalies pildymo instrukcija²³. Užpildyta paraiška pateikiama CPVA.
- (4) Paraiškos vertinamos dviem etapais: administracinės atitikties ir projekto tinkamumo finansuoti vertinimo. Vertinimo projektams yra nustatyti ir šių gairių 2 priede pateikti projekto tinkamumo finansuoti reikalavimai, kuriuos visus projektas privalo atitikti. Minėtame priede yra pateiktas ir vertinimo kriterijų detalizavimas bei paaiškinimai.
- (5) Rengiant paraišką vertinimo projekto finansavimui, siūloma atkreipti dėmesį į 3 lentelėje pateiktas dažniausiai pasitaikančias paraiškų rengimo klaidas ir įsitikinti, kad jų išvengta, siekiant spartesnio paraiškų įvertinimo.

3 lentelė. Dažniausiai pasitaikančios paraiškų vertinimo projektų finansavimui rengimo klaidos.

Vertinimo etapas	Paraiškos dalis	Pasitaikančios klaidos
Administracinės atitikties vertinimas	Bendrai	Paraiškos dėl projekto finansavimo bendroji (A) dalis (pareiškėjo deklaracija) bei specialioji (B) dalis teikiamos neantspauduotos.
	Bendrai	Paraiškos pasirašytos ne paraišką teikiančios organizacijos vadovo, nepateikti dokumentai, kurių pagrindu asmuo pasirašęs paraišką yra įgaliotas pasirašyti asmuo.
	Bendrai	Nepateiktos paraiškos kopijos (pagal PFSA privaloma pateikti originalą ir vieną kopiją).
	Bendroji (A) dalis	Pareiškėjai ne pilnai užpildo paraiškos dėl projekto finansavimo bendrąją (A) dalį, nurodydami ne visas ES struktūrinės paramos viešumo priemones. Turi būti pažymėtos šios viešumo priemonės: „Paskelbti, kad įgyvendinamas projektas, finansuojamas iš ES fondų, nurodant tam tikros veiksmų programos pavadinimą pagal Reglamento Nr. 1828/2006 8 straipsnio 4 dalies nuostatas“ ir „Dalyvaujantiems projekte pranešti apie projekto finansavimą iš ES fondų, nurodant tam tikros veiksmų programos pavadinimą, šią informaciją pateikiant dalyvavimą patvirtinančiuose pažymėjimuose ir sertifikatuose pagal Reglamento Nr. 1828/2006 8 straipsnio 4 dalies nuostatas“.

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.

²² 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-451 „Dėl finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 22 d. įsakymo Nr. 1K-254 "Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmoniškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų prieduose numatyto Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonės patvirtinimo" pakeitimo“.

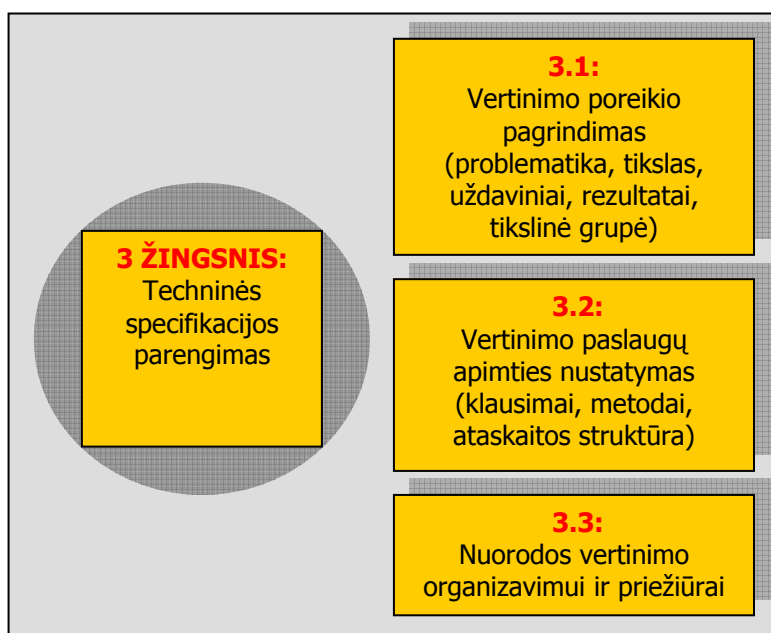
²³ Instrukcija patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-066.

Vertinimo etapas	Paraiškos dalis	Pasitaikančios klaidos
Projekto tinkamumo finansuoti vertinimo etapas	A.6. „Projekto loginis pagrindimas“ ir B.3 „Projekto išlaidų pagrindimas pagal projektų veiklas“	Paraiškos bendrosios (A) dalies 6 lentelėje „Projekto loginis pagrindimas“ ir atitinkamai specialiosios (B) dalies 3 lentelėje „Projekto išlaidų pagrindimas pagal projekto veiklas“ nurodomos projekto veiklos įvardinamos netiksliai, pavyzdžiui: <ul style="list-style-type: none"> • nurodoma projekto veikla „Organizuoti vertinimo paslaugų viešąjį pirkimą“, nors tai nėra veikla, kuriai finansuoti yra teikiama paraiška (tiesiog nereikia to paraiškoje įvardinti); • nurodoma projekto veikla „suorganizuoti „n“ seminarus“, nors tokia veikla ne kiekvieno projekto atveju numatyta metiniame vertinimo plane.
	A.6. „Projekto loginis pagrindimas“	Paraiškos bendrosios (A) dalies 6 lentelėje „Projekto loginis pagrindimas“ nurodyti projekto fiziniai veiklos įgyvendinimo rodikliai neatitinka metiniame vertinimo plane numatytų projekto rezultatų. Pavyzdžiui, nurodomi „suorganizuoti „n“ seminarus“, nors tokios veiklos rezultatai ne kiekvieno projekto atveju numatyti metiniame vertinimo plane, arba atvirksčiai metiniame plane numatomi kaip rezultatas „n“ seminarai, tačiau projekto vykdytojas nenurodo paraiškoje, nors prašoma paramos suma yra ne mažesnė nei nustatyta maksimali.
	B.3 „Projekto išlaidų pagrindimas pagal projektų veiklas“	Pareiškėjai nurodo, kad išlaidų suma nustatyta pvz. remiantis panašių projektų išlaidų analize, remiantis ankstesne patirtimi atliekant vertinimus, atsižvelgiant į ankščiau institucijos pirktų vertinimo paslaugų kainas. Siekiant spręsti šią problemą Finansų ministerijos užsakymu yra parengti pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo. Be to, siekiant projektui skirti realius poreikius atitinkantį finansavimą, numatyta galimybė atlikti vertinimo paslaugų viešąjį pirkimą projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu.
	A.7 „Projekto veiklų įgyvendinimo grafikas“	Netinkamai paraiškos bendrosios (A) dalies 7 lape užpildomas projekto veiklų įgyvendinimo grafikas, todėl ne visada galima įvertinti, ar pareiškėjas gali įgyvendinti projekto tikslus, veiklas, uždavinius per įgyvendinimo laikotarpį ir ar užtikrinama lėšų įsisavinimo sparta. Kartais nurodomos „Projekto loginiame pagrindime“ nenurodytos veiklos. Nenurodoma, kad konkreti veikla yra ar bus pradėta vykdyti iki projekto finansavimo ir administravimo sutarties pasirašymo, nors tai užtikrintų lėšų įsisavinimo spartą. Jei tam tikros veiklos jau yra pradėtos vykdyti, teikiant paraišką būtų naudinga kartu pateikti lydraštį, kuriame būtų pateikta informacija apie pradėtų vykdyti veiklų pradžią ir eigą, tokiu būdu paraiškos vertinimo metu būtų sumažinamas papildomas susirašinėjimas tarp CPVA ir pareiškėjo.

Šaltinis: parengta pagal 2009 m. sausio 9 d. CPVA pateiktą informaciją, apibendrinančią paraiškų vertinimo projektams finansuoti 2008 m. situaciją.

- (6) Sprendimą dėl projekto tinkamumo finansuoti iš ES fondų priima CPVA, jį įformindama projekto tinkamumo finansuoti vertinimo ataskaitoje. Sprendimas dėl projekto finansavimo tvirtinamas Finansų ministro įsakymu. Pasirašius projekto finansavimo ir administravimo sutartį, paramos gavėjas privalo administruoti gautą paramą ir atsiskaityti už ją pagal sutartyje nustatytus reikalavimus.

2.3. Vertinimo paslaugų techninės specifikacijos parengimas

Techninė specifikacija yra pagrindinis vertinimo proceso dokumentas, kuriame apibrėžiamas vertinimo objektas, nustatomas vertinimo tikslas ir uždaviniai, iškeliami pagrindiniai vertinimo klausimai, nurodoma, kokiais vertinimo metodais, tikimasi, vadovausis paslaugų teikėjas, nustatomos dalyvių funkcijos ir atsakomybė. Tinkamai ir aiškiai parengta techninė specifikacija sudaro prielaidas naudingų vertinimo paslaugų suteikimui, tuo tarpu netinkamai parengta techninė specifikacija paslaugų teikimo metu sąlygoja įvairias problemas, tokias kaip vertinimo

apimčių keitimas, nepateisinti užsakovo lūkesčiai, naujų užduočių vertintojams nustatymas, ribotas rezultatų panaudojamumas ir pan. Už techninės specifikacijos projekto parengimą yra atsakingas darbuotojas, kuriam pavestas vertinimo funkcijos vykdymas. Kaip buvo minėta ankstesnėje gairių dalyje, rengiant specifikaciją būtina atsižvelgti į vertinimo tikslinės grupės (būsimų vertinimo rezultatų naudotojų) ir, kai tikslinga, į suinteresuotų pusių išsakytus pasiūlymus dėl vertinimo projekto poreikio ir apimtys. Rengiant techninę specifikaciją gali būti pasitelkiami nepriklausomi ekspertai, kurių žinios gali būti reikalingos, apibrėžiant reikalavimus vertinimo metodikai.

4 lentelėje pateikiama rekomenduotina techninės specifikacijos struktūra, nurodant, kokią informaciją derėtų pateikti atskirose techninės specifikacijos dalyse.

4 lentelė. Techninės specifikacijos struktūra ir informacija.

Pagrindinės antraštės	Pateikiama informacija	Paaškinimai
1. Vertinimo poreikio pagrindimas	1.1. Priežastis, vertinimo tikslas ir uždaviniai	Šioje dalyje pateikiama įvadinė informacija, kodėl užsakomos vertinimo paslaugos. Visų pirma, trumpai pristatomas teisinis vertinimo pagrindas. Toliau aprašomos priežastys, paskatinusios užsakyti vertinimą (pavyzdžiui, jei vertinimas atliekamas, nes ketinama pakeisti paramos skyrimo procedūras, trumpai nurodoma, kodėl kyla toks procedūrų peržiūros poreikis). Apibrėžiamas vertinimo objektas ir jo apimtis, t.y. nurodoma, ar siekiama įvertinti visą intervenciją, ar tik tam tikrą jos aspektą, nurodomas vertinamas laikotarpis ir (jei tikslinga) geografinė aprėptis. Paaškinus vertinimo poreikį ir apibrėžus vertinimo objektą yra suformuluojamas konkretus vertinimo poreikį atspindintis vertinimo tikslas ir nurodomi, kokie uždaviniai keliami šiam tikslui pasiekti.

Pagrindinės antraštės	Pateikiama informacija	Paaiškinimai
	1.2. Laukiami vertinimo rezultatai	<p>Šioje dalyje nurodoma, ką užsakovas norėtų pasiekti atlikus vertinimą. Įprastai vertinimo paslaugų pirkimo techninėje specifikacijoje yra nurodomi tokie siekiami rezultatai:</p> <p>(a) pateikta vertinimo ataskaita, kurioje pagal kiekvieną vertinimo klausimą suformuluotos pagrįstos ir kokybiškos vertinimo išvados ir pateiktos konkrečios rekomendacijos politikos tobulinimui;</p> <p>(b) įgyvendintos vertinimo rezultatų viešinimo priemonės.</p>
	1.3. Vertinimo tikslinė grupė ir suinteresuotosios pusės	Techninėje specifikacijoje taip pat nurodoma, kam skiriamas vertinimas. Vertinimo tikslinė grupė – naudos gavėjai, kuriems skiriami vertinimo rezultatai ir pateikiamos rekomendacijos, o suinteresuotosios pusės – institucijos, socialiniai – ekonominiai partneriai, kuriems gali būti įdomus vertinimas.
2. Vertinimo paslaugų apimtis	2.1. Pagrindiniai vertinimo klausimai	<p>Vertinimo paslaugų apimtis yra apibrėžiama vertinimo klausimų pagalba, kurie patikslina ir detalizuoja vertinimo uždavinius. Vertinimo klausimai turi būti konkretūs ir suformuluoti atsižvelgiant į vertinimo objektą, apimtį, trukmę, vertinimui atlikti reikalingą informaciją bei kitus veiksnius, nuo kurių priklauso galimybės gauti patikimus ir pagrįstus atsakymus. Be to, svarbu nepamiršti, kad vertinimo paslaugos užsakomos siekiant atsakyti į tokius klausimus, į kuriuos atsakymų negali pateikti stebėsenos sistema, vidaus auditas ar kitos taikomos valdymo apskaitos sistemos.</p> <p>Savo pobūdžiu vertinimo klausimai gali būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aprašomieji, kurie skirti situacijos pokyčių nustatymui ir aprašymui; - priežastiniai, kurie skirti nustatyti ryšį tarp priežasties ir pasekmės (ar tai, kas atsitiko gali būti priskirta programai, jei taip, ar visu mastu?); - normatyviniai, kuriais stengiamasi įvertinti, ar pasiektas rezultatas ir poveikis yra pakankamas (atsižvelgiant į finansavimo apimtį, keltus tikslus, tikslinių grupių poreikius ir pan.). <p>Didesnė dalis techninėje specifikacijoje pateikiamų vertinimo klausimų turėtų būti priežastiniai ir normatyviai. Be to, kokybiški vertinimo klausimai turi tenkinti šiuos reikalavimus:</p> <p>(a) Vertinimo klausimai turi būti susiję su realiais informacijos poreikiais, t. y. vertinimo metu gauta informacija turi būti reikalinga ir aktuali priimant sprendimus. Jei vertinimo klausimai keliami tik norint įgyti daugiau žinių, be realaus jų indėlio į sprendimų priėmimo procesą ar viešąsias diskusijas, tokiu atveju reikėtų atlikti mokslinį tyrimą, o ne vertinimą.</p> <p>(b) Turi būti pateikti tik užsakovui svarbiausi klausimai, nes pateikus itin didelį skaičių vertinimo klausimų, galima tikėtis tik paviršutinės analizės.</p> <p>(c) Vertinimo klausimai turi būti susiję su programos „išore“, t. y. su programos padariniais, naudos</p>

Pagrindinės antraštės	Pateikiama informacija	Paiškinimai
		<p>gavėjais, socialine ir ekonomine aplinka, kurioje įgyvendinama programa. Jei klausimas susijęs tik su vidinių institucijos išteklių valdymu ir pasiektais rezultatais, tokiu atveju geriau atlikti veiklos auditą.</p> <p>(d) Vertinimo klausimai turi būti nustatomi vadovaujantis vertinimo kriterijais ir, kai tinkama, susieti su sprendimo kriterijais (angl. <i>judgement criteria</i>). Vertinimo plane numatyta, kad vertinimo klausimai formuluojami atsižvelgiant į šiuos vertinimo kriterijus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tinkamumas, pagal kurį vertinama programos (ar jos dalies) tikslų atitiktis socialinėms ir ekonominėms šalies ar regiono problemoms bei tikslinių grupių poreikiams; - nuoseklumas, pagal kurį vertinamas ryšys tarp programos dalių ir jų indėlis siekiant Europos Bendrijos ir nacionalinių tikslų; - efektyvumas, pagal kurį vertinamas programos (ar jos dalies) finansinių ir kitų sąnaudų santykis su rezultatais; - rezultatyvumas, pagal kurį vertinamas programos (ar jos dalies) tikslų pasiekimo laipsnis; - poveikis, pagal kurį vertinamas socialinis ir ekonominis pokytis, pasireiškiantis dėl programos (ar jos dalies) įgyvendinimo; - tvarumas, pagal kurį vertinama programos (ar jos dalies) rezultatų ir poveikio tęstinumo tikimybė pasibaigus ES struktūrinei paramai. <p>Vertinimo klausimų pagal kriterijus pavyzdžiai yra pateikti Finansų ministerijos parengtame leidinyje „Ka, kaip ir kodėl vertinime? Trumpai apie Europos Sąjungos finansuojamų programų vertinimą“ (galima rasti interneto adresu http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/vertinimas, žr. 35 psl.).</p> <p>Kitas paminėtas aspektas – sprendimo kriterijus yra apibrėžiamas kaip aspektas, kuris leidžia spręsti apie vertinamo objekto sėkmę ar nesėkmę. Sprendimo kriterijus leidžia pateikti argumentuotą atsakymą į vertinimo klausimą, grindžiamą iš anksto nustatytais ir suderintais kokybiniais ar kiekybiniais kriterijais. Sprendimo kriterijus pagal vertinimo klausimus turi pasiūlyti vertinimo paslaugų teikėjas savo vertinimo metodikos aprašyme. Vienam vertinimo klausimui reikėtų nustatyti vieną sprendimo kriterijų. Europos Komisijos užsakymu parengtame Ekonominės ir socialinės plėtros vertinimo vadove (EVALSED) teigiama, kad būtent vertinimo klausimų ryšys su sprendimo kriterijais yra esminis faktorius, nuo kurio priklauso vertinimo objektyvumas ir rezultatų nauda.</p>

Pagrindinės antraštės	Pateikiama informacija	Paaiškinimai				
		<p>1 pavyzdys. Sprendimo kriterijų vertinimo klausimui nustatymas.</p> <p>Finansų ministerijos užsakymu vykdyto „Viešumo ir informavimo apie ES struktūrinių fondų paramą 2004 – 2006 metais vertinimo“ vienas iš klausimų buvo: „Kokie yra viešumo ir informavimo veiklų rezultatai? Ar jie pakankami, kad būtų įgyvendinti Informavimo ir viešinimo strategijoje išskirti tikslai ir uždaviniai?“ Šis vertinimo klausimas buvo analizuojamas pagal rezultatyvumo kriterijų. Sprendžiant dėl viešumo rezultatų pakankamumo Informavimo ir viešinimo strategijoje nustatytiems tikslams pasiekti, įvadinėje ataskaitoje buvo patvirtinti lentelėje pateikiami kiekybiniai sprendimo kriterijai.</p> <table border="1" data-bbox="683 719 1362 1173"> <thead> <tr> <th data-bbox="691 730 1355 752">Sprendimo kriterijus</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="691 759 1355 848">bent 50 proc. visuomenės žino apie ES struktūrinių fondų paramą ir jos rezultatus (nustatoma atliekant visuomenės nuomonės tyrimą)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="691 855 1355 1010">ne daugiau kaip trečdalis potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų informacijos trūkumą nurodys kaip esminį sunkumą ES struktūrinių fondų paramai gauti (nustatoma atliekant apklausą, imtis – 500 respondentų)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="691 1016 1355 1171">ne mažiau kaip pusė visu potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų institucijų teikiamą informaciją apie ES struktūrinių fondų paramą įvertins gerai arba labai gerai (nustatoma atliekant apklausą, imtis – 500 respondentų)</td> </tr> </tbody> </table> <p>Saltinis: ESTEP. Viešumo ir informavimo apie ES struktūrinių fondų paramą 2004 – 2006 m. vertinimo ataskaita, 2007. – P. 51.</p> <p>Rekomenduojama techninėje specifikacijoje nurodyti, kad paslaugų teikėjas pasiūlyme gali pasiūlyti papildomus vertinimo klausimus ir pasiūlyti sprendimo kriterijus, o galutinis vertinimo klausimų sąrašas ir sprendimo kriterijai yra suderinami įvadinėje ataskaitoje.</p>	Sprendimo kriterijus	bent 50 proc. visuomenės žino apie ES struktūrinių fondų paramą ir jos rezultatus (nustatoma atliekant visuomenės nuomonės tyrimą)	ne daugiau kaip trečdalis potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų informacijos trūkumą nurodys kaip esminį sunkumą ES struktūrinių fondų paramai gauti (nustatoma atliekant apklausą, imtis – 500 respondentų)	ne mažiau kaip pusė visu potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų institucijų teikiamą informaciją apie ES struktūrinių fondų paramą įvertins gerai arba labai gerai (nustatoma atliekant apklausą, imtis – 500 respondentų)
Sprendimo kriterijus						
bent 50 proc. visuomenės žino apie ES struktūrinių fondų paramą ir jos rezultatus (nustatoma atliekant visuomenės nuomonės tyrimą)						
ne daugiau kaip trečdalis potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų informacijos trūkumą nurodys kaip esminį sunkumą ES struktūrinių fondų paramai gauti (nustatoma atliekant apklausą, imtis – 500 respondentų)						
ne mažiau kaip pusė visu potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų institucijų teikiamą informaciją apie ES struktūrinių fondų paramą įvertins gerai arba labai gerai (nustatoma atliekant apklausą, imtis – 500 respondentų)						
	2.2. Vertinimo metodinis pagrindas	<p>Šioje techninės specifikacijos dalyje rekomenduojama pateikti nuorodas, kokiais minimaliais metodais vertintojas turėtų vadovautis renkant vertinimo informaciją ir ją analizuojant. Metodų pasirinkimą lemia ne tik keliami vertinimo klausimai, bet ir planuojamas vertinimo biudžetas bei paslaugų teikimo trukmė²⁴:</p> <p>(a) mažas vertinimo projekto biudžetas ir trumpa paslaugų teikimo trukmė (iki 6 mėn.) skatina vertinimui rinktis nesudėtingus kokybinius metodus: turinio analizę, interviu ir fokusuotą grupinę diskusiją;</p> <p>(b) vidutinio dydžio biudžetas (apie 265.470 Lt)²⁵ ir vertinimo trukmė (iki 8 mėn.) – leidžia papildomai įtraukti atvejo studijas, apklausas, ekspertų panelius;</p>				

²⁴ European Commission. Evaluating EU Activities. A practical guide for the Commission services. – Brussels, 2004. – P. 47.

²⁵ Čia ir toliau vertinimo projekto biudžeto dydžiai paremti Finansų ministerijos užsakymu parengtu metodiniu dokumentu „Pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo“.

Pagrindinės antraštės	Pateikiama informacija	Paiškinimai
		<p>(c) didelis biudžetas (virš 265.470 Lt) ir ilgesnis vertinimo paslaugų teikimo laikotarpis (daugiau nei 8 mėn.) suteikia galimybę derinti įvairius kokybinius ir kiekybinius metodus, tame tarpe vertinimo analizei panaudoti ekonometrinius modelius, kaštų-naudos analizę, efektyvumo analizę, kontrolinių grupių tyrimą ir pan.</p> <p>Techninėje specifikacijoje pateiktos nuorodos dėl vertinimo metodinio pagrindo turi būti pakankamai lanksčios dar ir todėl, kad leistų užsakovams įvertinti paslaugų teikėjų metodologines vertinimo žinias ir spręsti dėl siūlomų paslaugų kokybės. Detali vertinimo metodika turi būti pateikta ir patvirtinta įvadinėje ataskaitoje.</p>
	2.3. Galutinės vertinimo ataskaitos struktūra	<p>Techninėje specifikacijoje turi būti apibrėžti techniniai ir kokybiniai reikalavimai pagrindiniam vertinimo rezultatui – galutinei vertinimo ataskaitai. Vadovaujantis ES struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovu²⁶ galutinę vertinimo ataskaitą turi sudaryti šios dalys:</p> <p>(a) įvadinė dalis, kurioje pateikiamas ataskaitos turinys, santrumpų sąrašas, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis. Vertinimo ataskaitoje pateikiamos ne ilgesnės nei 10 lapų santraukos, kuriose apibendrinama įvadinė informacija, vertinimo pagrindas ir metodologija, vertinimo rezultatai, išvados ir rekomendacijos;</p> <p>(b) pagrindinė dalis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - įvadas, kuriame pateikiama trumpa informacija apie vertinimo tikslus ir uždavinius, atlikimo laiką, vertinamą reiškinį, jo aplinką bei svarbą (kontekstą), ir vertinimo ataskaitos struktūrą; - skyrius, kuriame pateikiamas visas vertinimo tikslų, uždavinių ir klausimų sąrašas, vertinimo pagrindas ir vertinimo metodai, vertinimo proceso aprašymas; - skyriai, kuriuose pateikiami vertinimo rezultatai; - išvadų ir rekomendacijų skyrius; - literatūros sąrašas; <p>(c) baigiamoji dalis, kurioje ataskaitos prieduose pateikiama įvairi su vertinimu susijusi informacija.</p> <p>Techninėje specifikacijoje taip pat patartina nustatyti kelis kriterijus, pagal kuriuos bus įvertinta vertinimo galutinės ataskaitos kokybė ir priimamas sprendimas dėl rezultatų patvirtinimo. Galimi šie galutinės vertinimo ataskaitos kokybės kriterijai: atitiktis techninei specifikacijai, tinkama vertinimo apimtis, patikimi duomenys, nuosekli analizė, patikimi rezultatai, pagrįstos ir nešališkos išvados, naudingos ir įgyvendinamos rekomendacijos, aiški vertinimo ataskaita.</p>

²⁶ Šį dokumentą galima rasti interneto adresu <http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/vertinimas>

Pagrindinės antraštės	Pateikiama informacija	Paiškinimai
3. Vertinimo organizavimas	3.1. Nuorodos darbo planui	<p>Techninėje specifikacijoje turi būti nurodyti pagrindiniai vertinimo paslaugų suteikimo terminai. Be bendros paslaugų sutarties trukmės mėnesiais, naudinga įvardinti planuojamą paslaugų teikimo pradžią (planuojamą paslaugų pirkimo sutarties pasirašymo datą) bei indikatyvius tarpinių ir galutinių rezultatų pristatymo užsakovui ir jų apsvarstymo terminus. Galutinis paslaugų suteikimo terminas turi būti aiškiai susiejamas su sprendimų priėmimo darbotvarke ar atskaitomybės laikotarpiu.</p> <p>Šioje dalyje taip pat naudinga įvardinti darbo plano vykdymo prielaidas ir galimas rizikas.</p>
	3.2. Nuorodos paslaugų sutarties valdymui ir atsiskaitymui už paslaugų teikimą	<p>Techninėje specifikacijoje turi būti pristatytas vertinimo paslaugų valdymo procesas, t.y. nurodytas užsakovo darbuotojas, kuris bus pagrindinis kontaktinis asmuo paslaugų pirkimo ir sutarties vykdymo laikotarpiu. Taip pat, jei bus sudaromas vertinimo projekto priežiūros komitetas, būtina nurodyti šio komiteto vaidmenį vertinimo projekto valdyme (plačiau žr. šių gairių 3.2 skyriuje).</p> <p>Šioje dalyje taip pat pateikiama informacija apie reikalavimus paslaugų teikėjui teikti vertinimo ir sutarties vykdymo ataskaitas ir pagrindinę informaciją, kuri turi būti šiose ataskaitose (plačiau žr. šių gairių 3.2 skyriuje).</p>
	3.3. Kokybės priežiūros organizavimas	<p>Techninėje specifikacijoje rekomenduojama nurodyti, kokios priemonės bus taikomos teikiamų paslaugų kokybės priežiūrai (pavyzdžiui, ataskaitų svarstymas vertinimo projekto priežiūros komitete, įvertinimas pagal specialią vertinimo ataskaitos kokybės formą). Plačiau vertinimo kokybės kriterijai ir priemonės aprašomos šių gairių 3.3 skyriuje.</p>

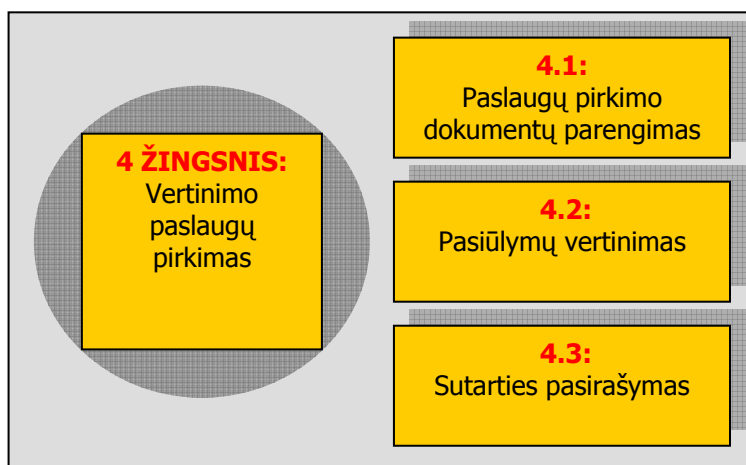
Šaltiniai: European Commission. Evaluating EU Activities. A practical guide for the Commission services. – Brussels, 2004; Finansų ministerija. ES programų Lietuvoje vertinimo gairės. Vilnius, parengta 2006 m. sausį, atnaujinta 2007 m. liepą; Nakrošis, N.Jarmalavičiūtė, D.Burakienė. Ką, kaip ir kodėl vertinime? Trumpai apie Europos Sąjungos finansuojamų programų vertinimą. - Vilnius, 2007; Vertinimo koordinavimo grupės 2008 m. rugsėjo 23 d. posėdžio protokolu Nr. 4. patvirtintas Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovas. Vilnius, 2008; European Commission. The Evaluation of Socio-Economic Development – The Guide; 2008 m. sausio 15 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-018 dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo; European Commission. EuropeAid. Evaluation methodology. From questions to indicators.

Pavyzdinė techninės specifikacijos forma yra pateikta ES programų Lietuvoje vertinimo gairėse (jas galima rasti interneto adresu <http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/vertinimas>).

3. VERTINIMO PROJEKTO ĮGYVENDINIMAS: NUO PASLAUGŲ PIRKIMO IKI KOKYBĖS PRIEŽIŪROS

Sėkmingas vertinimo projekto įgyvendinimas yra įvairiapusė užduotis, apimanti tinkamo paslaugų teikėjo pasirinkimą, sklandų paslaugų sutarties įgyvendinimo koordinavimą, veiksmingą rizikos veiksmų valdymą bei kokybės priežiūrą. Tiek vertinimo užsakovas, tiek vertintojas turi turėti būtiną kompetenciją ir organizacinius sugebėjimus tam, kad vertinimo paslaugos būtų suteiktos veiksmingai, o gautas rezultatas būtų naudingas.

3.1. Vertinimo paslaugų pirkimas

Lietuvoje ES struktūrinės paramos vertinimo projektai vykdomi perkant išorės ekspertų paslaugas. Šių paslaugų pirkimą reglamentuoja Viešųjų pirkimų įstatymas²⁷. Tinkamo paslaugų teikėjo pasirinkimas yra gana sudėtinga užduotis vertinimus užsakančioms institucijoms. Kaip nurodoma ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studijoje beveik visuose vertinimo paslaugų pirkimo etapuose užsakovai susiduria su sunkumais. Šie

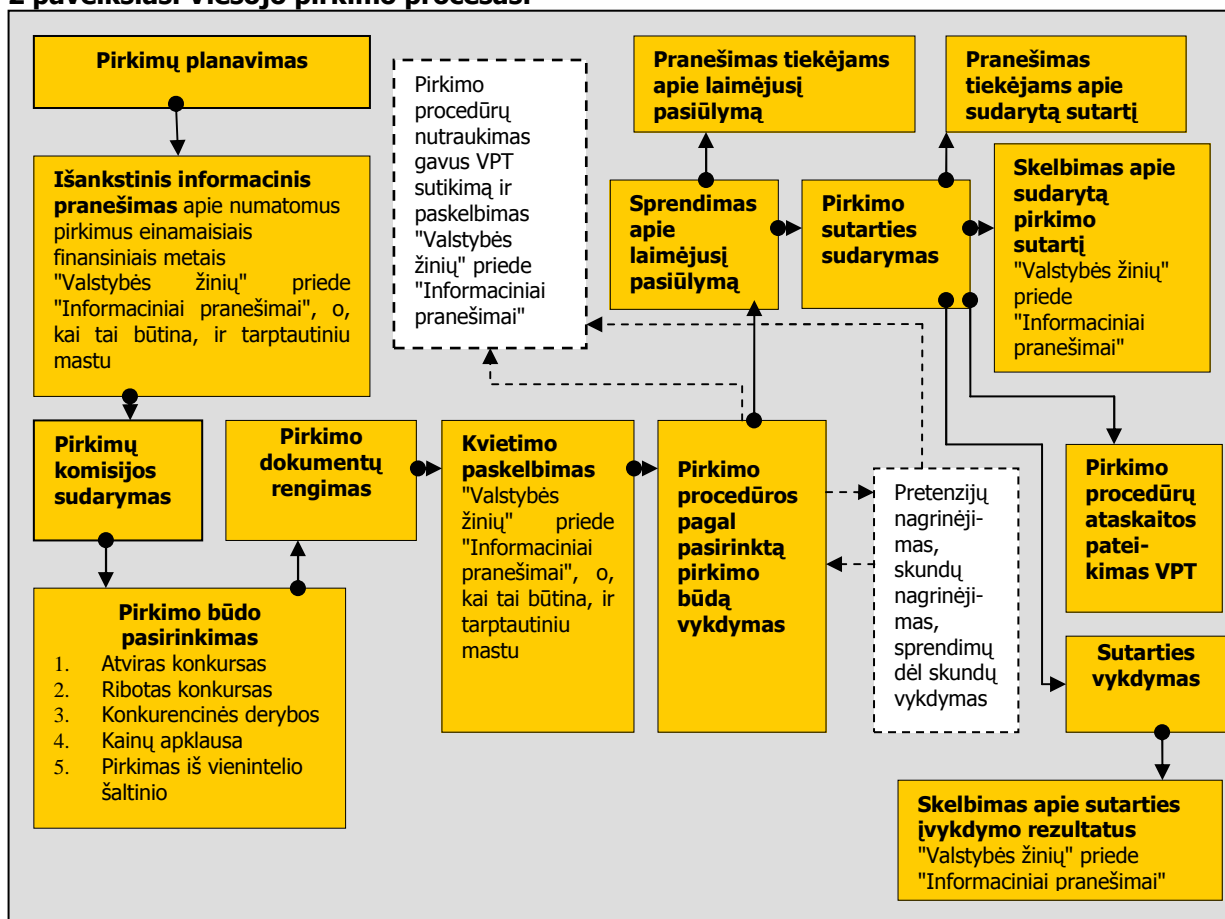
sunkumai kyla tiek rengiant pirkimo dokumentus (nustatant ekonominio naudingumo kriterijus pasiūlymų vertinimui bei reikalavimus paslaugų teikėjų kvalifikacijai), tiek vykdant pirkimo procedūras (ypač atliekant pateikto pasiūlymo įvertinimą, jei taikomi ekonominio naudingumo kriterijai). 2 paveiksle pavaizduotas viešojo pirkimo procesas, nurodant esminius etapus ir jų seka, kuris išsamiau aprašomas Finansų ministerijos užsakymu parengtose ES programų Lietuvoje vertinimo gairėse²⁸. Toliau šiose gairėse plačiau apžvelgiami sudėtingesni vertinimo paslaugų pirkimo etapai: pirkimo dokumentų parengimas, pasiūlymų vertinimas, sutarties sudarymas. Dar vienas sudėtingesnis viešojo pirkimo planavimo aspektas yra susijęs su pirkimo vertės nustatymu, tačiau jis plačiai nagrinėjamas specialiai tam parengtuose „Pasiūlymuose dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo“²⁹.

²⁷ 2005 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas Nr. X – 471 (aktuali redakcija patvirtinta 2008-07-03)

²⁸ Gairės prieinamos interneto adresu: <http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/vertinimas>

²⁹ Finansų ministerija. Pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo. – Vilnius, 2009.

2 paveikslas. Viešojo pirkimo procesas.

Saltinis: Sudaryta autorių.

Geri parangti pirkimo dokumentai yra sėkmingo pirkimo proceso ir sutarties vykdymo pagrindas. Viešųjų pirkimų įstatymo 24 straipsnis nustato, kad pirkimo dokumentuose turi būti pateikiama informacija dėl tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų, techninė specifikacija perkamoms paslaugoms, pasiūlymų rengimo, pateikimo ir galiojimo reikalavimai, pasiūlymų vertinimo kriterijai ir sąlygos, pirkimo sutarties sąlygos, informacija dėl subrangos, nurodymai dėl kainos apskaičiavimo ir pateikimo, pasiūlymų galiojimo užtikrinimo, reikalavimų pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimui, informacija apie pirkimo dokumentų paaiškinimo būdus.

(a) Ekonominės, finansinės būklės, techninio ir profesinio pajėgumo reikalavimai tiekėjams

Siekdami išsiaiškinti, ar tiekėjas yra kompetentingas, patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sąlygas bei suteikti aukštos kokybės vertinimo paslaugas, būsimi užsakovai pirkimo dokumentuose turi nustatyti minimalius kvalifikacijos reikalavimus, tačiau šie negali dirbtinai riboti konkurencijos. Dažnai vertinimą užsakančios institucijos susiduria su dilema, kokie minimalūs kvalifikacijos reikalavimai yra būtini, siekiant užtikrinti perkamų paslaugų kokybę? Sprendžiant šią dilemą, Lietuvoje dažniausiai nustatomi gana aukšti kvalifikaciniai reikalavimai tiek pasiūlymo teikėjui (įmonei, mokslo įstaigai), tiek jo siūlomiems ekspertams. Tačiau tokiu būdu yra ribojama potencialių paslaugų teikėjų konkurencija, o užsakovas dažnai praranda platesnio pasirinkimo galimybę, nes sulaukiama mažai pasiūlymų.³⁰

Atliktoje ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studijoje nurodoma, kad Lietuvoje potencialių paslaugų teikėjų dalyvavimą ir naujų rinkos veikėjų įsitraukimą labiausiai riboja dažnai pernelyg aukšti paslaugų pirkimo dokumentuose nustatyti reikalavimai įmonėms dėl panašių projektų vykdymo patirties turėjimo.³¹ Bandant spręsti šią problemą dažnai

³⁰ ESTEP. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija. – Vilnius, 2008. – P. 82.

³¹ Ibid.

sudaromos jungtinės veiklos sutartis, tačiau tai sąlygoja didesnius projekto veiklų koordinavimo poreikius ir aiškios atsakomybės už galutinių rezultatų kokybę praradimą. Todėl siekiant didinti vertinimo paslaugų pasiūlą, siūloma nustatyti žemesnius reikalavimus dėl tiekėjų patirties, tačiau siekiant užtikrinti paslaugų kokybę – griežtinti reikalavimus pagrindiniams vertinimo ekspertams. Paslaugų teikėjų patikimumas taip pat gali būti tikrinamas, prašant pateikti ankstesnių užsakovų pažymą apie suteiktas paslaugas ir sutartinių įsipareigojimų tinkamą įvykdymą. Atkreiptinas dėmesys, kad pirkimo dokumentuose nustatomi minimalūs ekonominiai, finansiniai, techniniai ir profesiniai reikalavimai turi būti pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, tikslūs ir aiškūs.

5 lentelė. Kvalifikaciniai reikalavimai vertinimo paslaugų teikėjams.

Kvalifikacinis reikalavimas	Rekomendacijos kvalifikacinio reikalavimo nustatymui	Patvirtinantys dokumentai
Vidutinė metinė bendroji apyvarta per pastaruosius 3 finansinius metus arba per laiką nuo tiekėjo įregistravimo dienos (jeigu tiekėjas vykdė veiklą mažiau nei 3 finansinius metus).	Rekomenduojama kriterijaus reikšmė - vidutinė metinė bendroji apyvarta 1,5 karto didesnė už numatytą pirkimo objekto vertę. Nustatydamas šio kriterijaus reikšmę perkančioji organizacija atsižvelgia ir į numatomas sudaryti sutarties trukmę. Jei sutarties trukmė ilgesnė nei metai, rekomenduojama nustatyti atitinkamai mažesnę vidutinės metinės bendrosios apyvartos reikšmę, tuo tarpu, jei sutartis trumpalaikė – didesnė. Pvz., jei pirkimo sutarties trukmė yra trys metai, rekomenduotina nustatyti, kad vidutinė metinė bendroji apyvarta būtų ne mažesnė kaip 0,5 pirkimo objekto vertės.	Atitinkamų metų pelno (nuostolio) ataskaitos
Tiekėjų patirtis - per pastaruosius 3 finansinius metus įvykdytos panašios sutartys	ES struktūrinės paramos vertinimo paslaugų pirkimo konkursuose panašiomis sutartimis patartina laikyti paslaugų sutartis, pagal kurias buvo teikiamos ES struktūrinių fondų programų vertinimo arba taikomųjų mokslinių tyrimų, susijusių su vertinimo objektu, paslaugos. Siūloma kriterijaus reikšmė - įvykdyta bent 1 panaši sutartis, kurios vertė ne mažesnė kaip 0,7 pirkimo objekto vertės.	Įvykdytų sutarčių sąrašas, nurodant paslaugų bendras sumas, datas ir užsakovus. Taip pat galima prašyti pateikti ankstesnių užsakovų pažymą apie sutartinių įsipareigojimų tinkamą įvykdymą.
Siūlomų pagrindinių ekspertų kvalifikacija	Rekomenduojama kriterijaus reikšmė – minimalus pagrindinių ekspertų skaičius, reikalaujamas jų išsilavinimas ir profesinės kvalifikacijos lygis. Perkančioji organizacija turi tiksliai ir aiškiai nurodyti, kokią kvalifikaciją turi turėti siūlomi ekspertai. Įprastai ES struktūrinės paramos vertinimo projektuose būna paskiriami du-trys pagrindiniai ekspertai, vienas kurių eina ir projekto vadovo pareigas. Toliau turi būti įvardinti konkretūs reikalavimai kiekvienam iš pagrindinių ekspertų. Siūloma, kad minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai kiekvienam pagrindiniam ekspertui apimtų tokias žinias ir patirtį: - magistro kvalifikacinis laipsnis su vertinimo objektu susijusiose srityje (dažniausiai nurodomas aukštasis išsilavinimas socialinių mokslų srityje, tačiau atsižvelgiant į vertinimo objektą ekspertų grupei gali būti nustatytas reikalavimas turėti ir	Siūlomų pagrindinių ekspertų gyvenimo aprašymai (CV), kuriuose būtų aiškiai nurodyta, kaip šie ekspertai atitinka kiekvieną konkretų reikalavimą. Kartu su ekspertų CV turi būti pateiktos jų kvalifikaciją įrodančių diplomų, pažymėjimų ir kitų dokumentų

Kvalifikacinis reikalavimas	Rekomendacijos kvalifikacinio reikalavimo nustatymui	Patvirtinantys dokumentai
	<p>specialų išsilavinimą tam tikroje srityje);</p> <ul style="list-style-type: none"> - gerai mokėti lietuvių ir anglų kalbas (šis reikalavimas gali būti tenkinamas numatant kokybiškas vertimo paslaugas); <p>Rekomenduojama, kad tiekėjo siūlomas pagrindinis ekspertas, kuris bus skiriamas projekto vadovu, papildomai atitiktų šiuos kvalifikacinius reikalavimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turėtų mažiausiai 5 metų darbo patirtį su pirkimo objektu susijusioje srityje; - per pastaruosius 3 metus turėtų vadovavimo patirties ne mažiau kaip 2 panašiams projektams; - turėtų analitinių ataskaitų rengimo ir pristatymo gebėjimus. <p>Visai ekspertų grupei kartu siūloma nustatyti tokius kvalifikacinius reikalavimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - specifinės socialinės–ekonominės analizės patirtis, atsižvelgiant į vertinimo objektą; - metodologinės ES struktūrinės paramos vertinimo žinios; - ankstesnė ES struktūrinės paramos vertinimo projektų vykdymo patirtis; - puikus ES struktūrinę paramą reglamentuojančių ES ir nacionalinių teisės aktų išmanymas. 	kopijos.

Šaltiniai: 2007 m. birželio 12 d. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus įsakymas Nr. 1S-23 dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų; ESTEP. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija. – Vilnius, 2008.

(b) pasiūlymų vertinimas

Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis vertinimo paslaugų teikėjai gali būti atrenkami pagal du kriterijus: mažiausios kainos arba ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo. 6 lentelėje apžvelgiami šių atrankos būdų taikymo vertinimo paslaugoms įsigyti privalumai ir trūkumai:

6 lentelė. Vertinimo paslaugų teikėjų atrankos būdų privalumai ir trūkumai.

Atrankos būdas	Privalumai	Trūkumai
Pagal mažiausios kainos kriterijų, kuomet laimi kvalifikacijos reikalavimus atitikęs ir mažiausią kainą pasiūlęs tiekėjas	<ul style="list-style-type: none"> • Paprastesnis pirkimo dokumentų parengimas • Trumpesnės pirkimo procedūros. • Paprastas, aiškus laimėjusio tiekėjo nustatymas • Lėšų taupymas 	<ul style="list-style-type: none"> • Didelė rizika įsigyti nekokybiškas paslaugas • Kvalifikuotų paslaugos tiekėjų nedalyvavimo rizika
Pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų, kuomet pirkimo sutartis sudaroma su dalyviu, pateikusių naudingiausią pasiūlymą, išrinktą pagal perkančiosios organizacijos nustatytus kriterijus, susijusius su pirkimo objektu, – paprastai kokybės, efektyvumo, paslaugų suteikimo datos ir kainos	<ul style="list-style-type: none"> • Galimybė pasirinkti tiekėjus pagal siūlomų paslaugų kokybės, efektyvumo, paslaugų suteikimo datos kriterijus • Sudaromos geresnės prielaidos užsakovui naudingų rezultatų gavimui 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilgesnės pirkimo procedūros • Sudėtingiau įvertinti pasiūlymus

Šaltinis: Sudaryta autorių.

Pastebėtina, kad VPT rekomendacijose³² dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo nurodoma, kad mažiausią kainą perkančioji organizacija turėtų pasirinkti tais atvejais, kai kitos perkamo objekto savybės ar kitos pasiūlymo sąlygos neturi didesnės reikšmės būsimam perkamo objekto naudojimui ar sutarties vykdymui. Šiose gairėse jau buvo minėta, kad vertinimo rezultatų panaudojimas didžia dalimi priklauso nuo jų kokybės, todėl perkant vertinimo paslaugas, rekomenduojama tiekėjų atranką vykdyti pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų.

Vykdamas vertinimo paslaugų pirkimą **pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų** būtina vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnyje išdėstytais procedūrinėmis nuostatomis, taip pat naudinga atsižvelgti į Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijas dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo³³. Pirkimo dokumentuose turi būti nurodyti pasiūlymų vertinimo kriterijai, jų parametrai, lyginamieji svoriai (balų intervalai) ir ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo nustatymo formulės arba vertinimo procedūros aprašas. Praktika rodo, kad Lietuvoje vertinimo paslaugas perkant pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų dažniausiai nustatomas 40:60 arba 60:40 kainos ir kokybės santykis. Europos Komisijoje dažnesnė praktika nustatyti 50:50 santykį. 7 lentelėje pateikiami pavyzdiniai ES struktūrinės paramos vertinimo paslaugų pirkimo ekonominio naudingumo kriterijai ir jų parametrai, o 3 gairių priede šis pavyzdys išplėtojamas, nurodant parametrų lyginamuosius svorius bei pateikiant rekomendacijas dėl parametrų įvertinimo balais. Šio priedo rekomendacijos turėtų pagelbėti vertinimus užsakančioms institucijoms vykdyti pirkimus pagal ekonominio naudingumo kriterijų, tačiau būtinos ir specialios ES struktūrinių fondų paramos vertinimo metodinės žinios, kadangi pirkimo komisijos nariai turi gebėti įvertinti siūlomų vertinimo metodų tinkamumą ir pakankamumą. Siekiant spręsti tokių žinių trūkumo problemą, pasiūlymų vertinimui gali būti pasitelkiami nepriklausomi ekspertai.

7 lentelė. Pasiūlymų vertinimo ekonominio naudingumo kriterijai.

Nr.	Kriterijus	Parametrai	Rekomenduojamas lyginamasis svoris ekonominio naudingumo vertinime
1.	Kainos kriterijus (C)		C = 50
	Kiti kriterijai (T):		T = 50
2.	Efektyvumas (T1)	2.1. Tiekėjo siūlomų paslaugų atitikimas tikslams, uždaviniams, siekiamai padėčiai ir poreikiams 2.2. Tiekėjo siūlomų paslaugų ir planuojamų rezultatų įgyvendinamumas ir sutarties vykdymo rizikos valdymas 2.3. Tiekėjo argumentuotas pagrindimas, kaip siūlomos paslaugos prisidės prie vertinamo objekto tobulinimo	T1 = 10
3.	Kokybė (T2)	3.1. Taikomos vertinimo metodikos ir pasirinktų metodų tinkamumo pagrindimas; vertinimo metu numatomų naudoti dokumentų ir informacijos šaltinių išsamumas, patikimumas 3.2. Žmonių išteklių (darbo dienomis) priskyrimo atskiroms veikloms atlikti pagrįstumas ir įgyvendinamumas 3.3. Siūlomos ekspertų grupės optimalumas	T2 = 30
4.	Paslaugų pristatymo tvarkaraštis (T3)	4.1. Tiekėjo pasiūlyme pateikto paslaugų suteikimo tvarkaraščio detalumas ir įgyvendinamumas 4.2. Siūlomų paslaugų valdymo aiškumas	T3 = 10

³² Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų“.

³³ Ibid.

Nr.	Kriterijus	Parametrai	Rekomenduojamas lyginamasis svoris ekonominio naudingumo vertinime
		ir pagrindumas	

* Kriterijus - pirkimo objekto ir kitų tiekėjo pasiūlymo savybių požymis, pagal kurį nustatomas viešojo pirkimo pasiūlymų ekonominis naudingumas. Kriterijus gali susidėti iš dalių – kriterijaus parametru

** Parametras – kriterijaus sudėtinės dalys

Šaltinis: Sudaryta autorių, remiantis Lietuvos Respublikos institucijų ir Europos Komisijoje taikoma praktika.

(c) paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo aspektai

Paslaugų pirkimo sutartis sudaroma su dalyviu, kurio pasiūlymas pripažintas laimėjusiu. Pirkimo sutartyje turi būti nustatytos sutarties šalių teisės ir pareigos, apibrėžtos perkamos paslaugos (paslaugų pirkimo sutarties sudėtinėmis dalimis turi būti laikoma techninė specifikacija, techninis ir finansinis pasiūlymas), paslaugų kaina ir atsiskaitymo tvarka, prievolių įvykdymo terminai, prievolių įvykdymo užtikrinimas, ginčų sprendimo tvarka, sutarties galiojimas. Pirkimo sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu negali būti keičiamos, išskyrus tokias pirkimo sutarties sąlygas, kurias pakeitus nebūtų pažeisti Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje nustatyti pagrindiniai viešųjų pirkimų principai³⁴ ir tikslai ir tokiems pirkimo sutarties sąlygų pakeitimams yra gautas VPT sutikimas.³⁵

Vertinimo projektuose **sutartinių įsipareigojimų priežiūra** organizuojama paslaugų pirkimo sutartyje nustatant reikalavimus paslaugų teikėjui teikti vertinimo ir sutarties vykdymo ataskaitas ir apibrėžiant pagrindinę informaciją, kuri turi būti jose pateikta (plačiau žr. 3.2 skyriuje). Su vertinimo ir sutarties vykdymo ataskaitomis yra siejamas atsiskaitymas su paslaugų teikėju. Standartiškai paslaugų pirkimo sutartyje su įvadinės ataskaitos patvirtinimu siejamas 20% avansinis mokėjimas, su tarpinės ataskaitos – 30% tarpinis mokėjimas, o užsakovui patvirtinus visus vertinimo rezultatus yra sumokama likusi paslaugų pirkimo sutarties kainos dalis.

Siekiant užtikrinti reikiamą paslaugų suteikimą, siūlytina sutartyje apibrėžti, kas laikoma paslaugų pirkimo sutarties pažeidimu. Tai gali turėti tam tikrą parodomąjį poveikį, nurodant tiekėjui, kurios pareigos užsakovui yra ypač svarbios. Nustačius, kad sutartis nevykdoma, iškyla klausimas kokių priemonių reikėtų imtis. Kaip užsakovas elgsis įsipareigojimų nevykdymo atveju priklauso nuo konkrečių aplinkybių. Paprastai kreipiamasi į tiekėją, nurodant įsipareigojimų nevykdymą ir prašant pateikti paaiškinimą bei nurodyti, kokių veiksmų tiekėjas imsis siekdamas ištaisyti trūkumus. Jei tai nepaveda, reikia imtis kitų priemonių. **Nevykdymo atveju** bendrosios teisės yra šios (žinoma, priklausomai nuo to, kas įrašyta paslaugų pirkimo sutartyje):

- **Atitaisymas:** Daugumoje pirkimo sutarčių, laikantis bendrųjų teisinių principų, tiekėjui suteikiama bent viena galimybė per tam tikrą laiką likviduoti pažeidimus;
- **Proporcingas sumažinimas** reiškia, kad sutarta kaina sumažinama proporcingai neatliktiems darbams. Praktiniais sumetimais į sutartį verta įrašyti, kaip turi būti apskaičiuojamas proporcingas sumažinimas;
- **Sutarties nutraukimas** yra pats griežčiausias atsakas į įsipareigojimų netesėjimą. Dėl sutarties nutraukimo poveikio, ši priemonė naudojama tik tais atvejais, kai padaryti esminiai pažeidimai.

³⁴ Pagrindiniai viešųjų pirkimų principai yra šie: lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo.

³⁵ 2005 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas Nr. X – 471 (aktuali redakcija patvirtinta 2008-07-03).

3.2. Vertinimo projekto valdymas

Tinkamos vertinimo projekto organizacinės struktūros sukūrimas ir veiksmingas valdymo priemonių taikymas yra dar viena būtina sąlyga naudingsiems vertinimo rezultatams pasiekti. Vertinimo projektų valdymui taikomos šios priemonės:

- vertinimo koordinatoriaus paslaugas užsakančioje institucijoje paskyrimas;
- vertinimo projekto priežiūros komiteto suformavimas;
- rizikos veiksnių valdymas;
- sutartinių įsipareigojimų vykdymo priežiūra, teikiant ataskaitas, organizuojant susitikimus, posėdžius.

Efektyvus vertinimo projekto valdymas reikalauja užtikrinti nuolatinį užsakovo, suinteresuotų pusių ir vertintojų bendradarbiavimą. Visų pirma, tiek vertintojas, tiek užsakovas turi paskirti asmenis atsakingus už sutarties valdymą ir kontaktinius asmenis informacijai keistis. Siekiant efektyvaus vertinimo projekto koordinavimo ir priežiūros, vertinimą užsakanti institucija turėtų užtikrinti, kad už vertinimą atsakingu paskirtas darbuotojas (**vertinimo projekto koordinatorius**) turės pakankamai laiko išteklių ir būtiną kvalifikaciją bei gebėjimus jam pavestoms funkcijoms vykdyti (ES struktūrinės paramos vertinimo metodų išmanymą, techninius ir administracinius įgūdžius pagal procedūrinius reikalavimus organizuoti projekto įgyvendinimą). Vertinimo projekto koordinatoriui turi būti pavestas šių funkcijų vykdymas:

- vertinimo proceso koordinavimas;
- paraiškos vertinimo projekto finansavimui techninės paramos lėšomis parengimas (arba parengimo organizavimas);
- vertinimo projekto priežiūros komiteto (jei toks sudaromas) darbo organizavimas;
- techninės specifikacijos projekto parengimas;
- vertinimo rezultatų kokybės kriterijų nustatymas;
- dalyvavimas viešojo pirkimo komisijos darbe perkant vertinimo paslaugas;
- laiku ir tinkamos informacijos apie vertinimo objektą teikimas vertintojams ar tarpininkavimas su kitomis institucijomis dėl šios informacijos gavimo;
- rizikos veiksnių valdymas (atliekant sutartinių įsipareigojimų vykdymo ir rezultatų kokybės priežiūrą);
- vertinimo rezultatų sklaidos ir rekomendacijų įgyvendinimo organizavimas;
- techninės paramos projekto administravimas (arba administravimo priežiūra).

Remiantis gera praktika efektyviam vertinimo projekto koordinavimui ir priežiūrai užtikrinti naudinga sudaryti **vertinimo projekto priežiūros komitetą**. Į komiteto sudėtį patartina įtraukti ne tik ES struktūrinės paramos departamento darbuotojus, tačiau ir kitų institucijos departamentų, su kurių funkcijomis susijęs vertinimo objektas, atstovus. Jei užsakomas didelės apimties horizontalus vertinimas, priežiūros komiteto funkcijos gali būti pavestos VKG. Be to, kartais naudinga į komiteto sudėtį įtraukti ir nepriklausomus ekspertus, kurių metodinė pagalba būtų itin vertinga parengiant kokybišką techninę specifikaciją. Komiteto pirmininku siūlytina skirti aukštą postą užimančią vertinimą užsakančios institucijos darbuotoją, tokiu būdu užtikrinant politikos formuotojų įsitraukimą į vertinimo procesą, o tuo pačiu ir didesnę tikimybę, kad vertinimo rezultatai bus

integruoti į sprendimų priėmimą. Toliau pristatomas geros praktikos, sudarant teminio vertinimo projekto priežiūros komitetą, pavyzdys.

2 pavyzdys. Struktūrinių fondų panaudojimo transporto sektoriuje vertinimo priežiūros komiteto sudėtis ir pavestos funkcijos.

2007 m. atlikto ES struktūrinių fondų panaudojimo transporto sektoriuje vertinimo tikslas buvo įvertinti BPD 1.1 priemonės „Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas“ lėšų panaudojimo efektyvumą ir remiantis nustatytais faktais pateikti rekomendacijas dėl 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos transportui tobulinimo.

2006 m. vasario 28 d. Susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-82 buvo patvirtina šio vertinimo projekto priežiūros komiteto personalinė sudėtis ir jam pavestos funkcijos. Komiteto nariais buvo paskirti už ES struktūrinės paramos transporto sektoriui planavimą ir koordinavimą atsakingi ministerijos darbuotojai bei sektorines transporto šakas kuruojančių ministerijos departamentų ar prie jos veikiančių institucijų atstovai. Iš viso buvo paskirti 8 nariai iš:

- Susisiekimo ministerijos Strateginio planavimo ir finansų departamento;
- Susisiekimo ministerijos Vandens transporto departamento;
- Susisiekimo ministerijos Civilinės aviacijos departamento;
- AB „Lietuvos geležinkelių“ Investicijų tarnybos;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos Investicijų skyriaus.

Priežiūros komitetui buvo pavesta parengti vertinimo techninę specifikaciją ir įvertinti atlikto vertinimo rezultatus. Vertintojų teikiamos įvadinė, tarpinė ir galutinė vertinimo ataskaitos buvo aptariamoms priežiūros komiteto posėdžiuose, kuriems pirmininkavo valstybės ministerijos sekretorius. Posėdžiuose buvo kviečiamos dalyvauti ir kitos vertinimu suinteresuotos šalys (pavyzdžiui, Transporto investicijų direkcijos atstovai).

Šaltinis: Struktūrinių fondų panaudojimo transporto sektoriuje vertinimo projekto informacija.

Idealiu atveju vertinimo projekto priežiūros komitetas turėtų būti sudarytas dar vertinimo projekto planavimo etape, kuomet yra sprendžiama dėl vertinimo poreikio, nustatomi pagrindiniai vertinimo klausimai ir rengiama techninė specifikacija. Žinoma, svarbiausios vertinimo projekto priežiūros komiteto funkcijos yra susijusios su metodine pagalba vertintojui ir teikiamų paslaugų kokybės priežiūra. Komitetas turėtų veikti ir po formalaus galutinės vertinimo ataskaitos patvirtinimo, kuomet jo funkcijos būtų susijusios su veiksmų plano vertinimo rekomendacijoms įgyvendinti nustatymu ir šių rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną. Detalizuojant, vertinimo projekto priežiūros komitetas turėtų prisidėti prie šių vertinimo projekto proceso etapų:

- techninės specifikacijos vertintojams patvirtinimo;
- vertinimui reikalingos informacijos suteikimo;
- vertinimo paslaugų pirkimo sutarties vykdymo stebėsenos (apsvarstant ir tvirtinant įvadinę, tarpinę ir galutinę vertinimo ataskaitas);
- vertinimo rezultatų kokybės priežiūros (atliekant vertinimo rezultatų kokybės kontrolę pagal iš anksto suderintus kriterijus);
- vertinimo rezultatų sklaidos plano patvirtinimo;
- vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo ir jų įgyvendinimo stebėsenos atlikimo.

Svarbus vertinimo projekto valdymo elementas yra **rizikos veiksnių analizė ir rizikos valdymas**. Kaip jau buvo minėta, vertinimo projekto rizikos veiksniai turėtų būti nustatyti projekto planavimo pradžioje (užsakovas galimas rizikas turėtų įvardinti techninėje specifikacijoje, paslaugų teikėjas techniniame pasiūlyme pateikti vertinimo rizikų valdymo planą, kuris su užsakovu suderinamas įvadinėje ataskaitoje). Per visą vertinimo projekto įgyvendinimo laikotarpį dėmesys turėtų būti skiriamas šiems rizikos veiksniams:

- terminų rizikos veiksniams,
- kokybės rizikos veiksniams,
- finansiniams rizikos veiksniams,

- išoriniams rizikos veiksniams (susijusiems su bendradarbiavimu su kitomis institucijomis, politinio konteksto pasikeitimu ir pan.).

Kiekvienas rizikos veiksnys turi tam tikrą žalos potencialą, kurio dydis daro įtaką tolesnei vertinimo projekto eigai ir rezultatams (pavyzdžiui, pasireiškus tam tikrai rizikai gali būti pasiekta kritinė riba, kuomet kyla pavojus tarpiniam vertinimo rezultatui pasiekti arba ši riba gali būti peržengiama ir tuomet kyla grėsmė galutiniam projekto tikslui). Nustačius galimos rizikos pasireiškimą ir įvertinus žalos projekto rezultatams potencialą būtina imtis prevencinių priemonių arba korekcinųjų veiksmų. Praktika rodo, kad vertinimo projektuose dažniausiai kyla terminų bei kokybės rizikos veiksniai. Terminų laikymosi rizikas patartina valdyti per atidžią sutartinių įsipareigojimų vykdymų priežiūrą, kuri organizuojama paslaugų sutartyje nustatant reikalavimus paslaugų teikėjui teikti vertinimo ir sutarties vykdymo ataskaitas ir apibrėžiant pagrindinę informaciją, kuri turi būti jose pateikta:

- (a) **Įvadinėje ataskaitoje**, kuri apima tiek vertinimo, tiek sutarties vykdymo aspektus turi būti pateikta:
- galutinė vertinimo metodika pagal kiekvieną vertinimo klausimą (nurodant duomenų rinkimo ir analizės metodus, jei tinkama, nustatant sprendimo kriterijus);
 - detalus darbo planas, kuriame nurodytas ekspertų pasiskirstymas pagal kiekvieną vertinimo užduotį, ekspertų darbo dienų skaičius kiekvienai vertinimo užduočiai atlikti bei veiklų tvarkaraštis, nurodant tarpinių ir galutinių rezultatų pristatymo datas;
 - paslaugų pirkimo sutarties valdymo ir atsiskaitymo už vykdomas veiklas aprašymas.

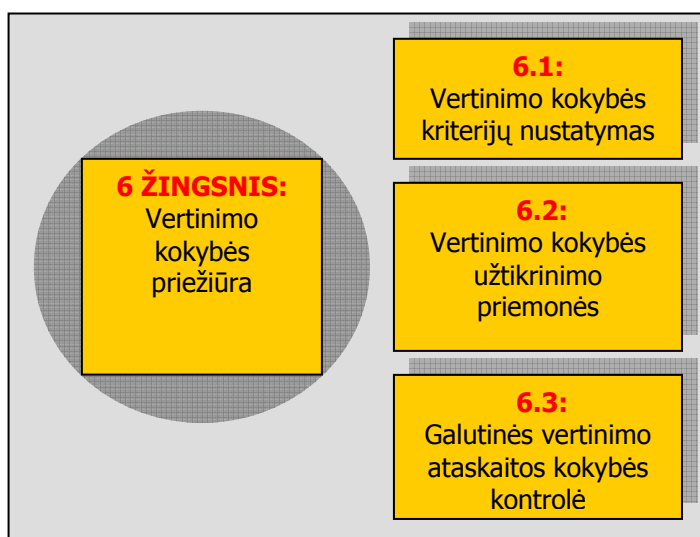
Šioje ataskaitoje taip pat gali būti pateikti pirminės analizės rezultatai, reikalingi vertinimo prielaidoms ir metodams pagrįsti. Įvadinė ataskaita užsakovui suteikia dar vieną galimybę patikrinti, kiek tiekėjo siūlomi metodai atitinka norimos gauti informacijos poreikius. Rengiant įvadinę ataskaitą ir tikslinant vertinimo apimtį rekomenduojama užsakovui suorganizuoti du susitikimus su vertintojais. Pirmąjį įžanginį susitikimą naudinga organizuoti iš karto po paslaugų sutarties pasirašymo. Šio susitikimo metu užsakovas vertintojams turėtų išsakyti savo lūkesčius dėl vertinimo rezultatų, aptarti bendradarbiavimo principus paslaugų teikimo metu, pateikti pastabas techniniam pasiūlymui (kadangi šis dokumentas yra atspirties taškas rengiant įvadinę ataskaitą). Antrasis susitikimas organizuojamas jau pateiktai įvadinei ataskaitai aptarti.

- (b) **Tarpinėje vertinimo ataskaitoje** pateikiama informacija apie surinktus pirminius ir antrinius informacijos šaltinius, remiantis jais atlikta pirminė vertinimo analizė. Tarpinėje vertinimo ataskaitoje jau turėtų būti pateikti preliminarūs atsakymai pagal dalį vertinimo klausimų (atsižvelgiant į įvadiniam etape patvirtintą veiklų tvarkaraštį). Tarpinė vertinimo ataskaita užsakovui suteikia galimybę patikrinti, ar paslaugų teikėjas laikosi sutarto darbo plano ir ar koncentruojamasi ties techninėje specifikacijoje numatyta vertinimo apimtimi. Kartu su tarpine vertinimo ataskaita yra teikiama **tarpinė sutarties vykdymo ataskaita**, kurioje informuojama apie ekspertų veiklą, pasiektus rezultatus, projekto eigą, jei reikia siūlomi darbo plano pakeitimai.

- (c) **Galutinės vertinimo ataskaitos projekte** pateikiama vertinimo analizė pagal visus vertinimo klausimus, vertinimo išvados ir preliminarios rekomendacijos, literatūros sąrašas, vertinimo ataskaitos priedai. Jos pagrindu pagal užsakovo ir kitų suinteresuotų pusių pateiktas pastabas ir pasiūlymus parengiama **galutinė vertinimo ataskaita**. Galutinei ataskaitos versijai parengti ir atsižvelgti į pateiktas pastabas bei pasiūlymus turi būti skiriamas ne mažesnis nei dviejų savaičių laikotarpis. Kartu su galutine vertinimo ataskaita užsakovui yra pateikiama **galutinė sutarties vykdymo ataskaita**, kurioje informuojama apie sutarties įgyvendinimo eigą, pasiektus rezultatus ir patirtas sąnaudas.

Patarimai kokybės rizikos veiksnių valdymui pateikiami kitame gairių skyriuje.

3.3. Vertinimo kokybės priežiūra

Kaip buvo nustatyta ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studijoje, vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių nepakankamą vertinimo rezultatų naudojimą Lietuvoje, yra vertinimo ataskaitų kokybė³⁶. Vertinimo kokybę lemia įvairūs veiksniai, susiję su vertinimo proceso organizavimu (tinkamos techninės specifikacijos parengimas, ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijaus taikymas atrenkant tiekėją, efektyvaus darbo plano nustatymas), stebėsenos duomenų išsamumas ir kokybė, vertinimo paslaugų suteikimo kokybė.

Pastaroji dažniausiai prižiūrima analizuojant vertintojų teikiamas vertinimo bei sutarties vykdymo ataskaitas ir bendraujant su vertintojais. Kaip nurodoma Europos Komisijos Ekonominės ir socialinės plėtros vertinimo vadove (EVALSED), geras vertinimo proceso organizavimas turi sudaryti prielaidas kokybiškam vertinimo rezultatui gauti. Yra išskiriama keletas bendrų vertinimo kokybę skatinančių (proceso) kriterijų ir vertinimo rezultatų (produkto) kokybę parodančių kriterijų. Šie kriterijai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Vertinimo kokybės kriterijai.

Proceso kriterijai, padedantys užtikrinti vertinimo kokybę	Produkto kriterijai, kuriais remiantis atliekama vertinimo rezultatų kokybės priežiūra
(a) gerai parengta techninė specifikacija, nustatyti nuoseklūs ir įvertinami uždaviniai; (b) tinkamas pasiūlymų atrankos procesas; (c) veiksmingas dialogas ir grįžtamasis ryšys vertinimo proceso metu; (d) tinkami ir pakankami informacijos šaltiniai; (e) geras vertinimo komandos valdymas ir koordinavimas; (f) veiksminga rezultatų skaida suinteresuotoms grupėms.	(a) atitiktis techninei specifikacijai; (b) tinkama vertinimo apimtis; (c) aiškūs vertinimo metodai; (d) naudojami patikimi duomenys; (e) tinkama analizė; (f) patikimi rezultatai; (g) nešališkos išvados; (h) naudingos ir įgyvendinamos rekomendacijos; (i) aiški vertinimo ataskaita su santrauka ir papildomais duomenimis prieduose.

Šaltinis: European Commission. The Evaluation of Socio-Economic Development – The Guide. – Brussels, 2008.

Kokybės priežiūra, remiantis produkto kriterijais, turi būti atliekama visuose vertinimo paslaugų teikimo etapuose. Kaip jau buvo minėta, pagrindiniai vertinimo paslaugų kokybės priežiūros kriterijai turi būti nurodyti techninėje specifikacijoje, kad vertintojai iš anksto būtų susipažinę su jų paslaugoms keliamais reikalavimais. Vertinimo projekto vykdymo metu už vertinimą atsakingas užsakovas darbuotojas ir vertinimo projekto priežiūros komitetas (jei sudaromas), išanalizavęs pateiktus įvadinčius, tarpinius ir galutinius rezultatus, vertintojams turi teikti pastabas dėl paslaugų kokybės ir pasiūlymus, kaip paslaugų kokybę gali būti sustiprinta. Pastabos vertintojams turėtų būti teikiamos raštu.

Siūloma taikyti šias **vertinimo kokybės priemones**:

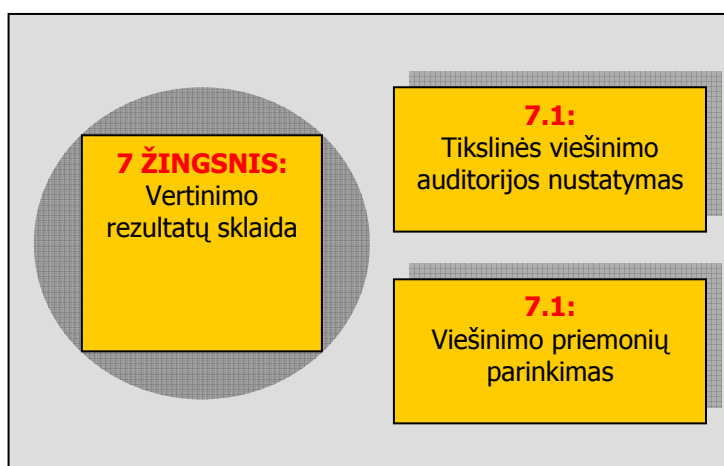
³⁶ ESTEP. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija. – Vilnius, 2008. – P. 61.

- (a) Įvadinių, tarpinių ir galutinių vertinimo ataskaitų **svarstymas** vertinimo projekto priežiūros komitete. Šiuose svarstymuose vertintojas turėtų pristatyti vertinimo planą, eigą, tarpinius ir galutinius vertinimo rezultatus.
- (b) **Nepriklausomų ekspertų pasitelkimas** tam tikriems vertinimo kokybės aspektams įvertinti. Pavyzdžiui, tai gali būti naudinga, kuomet naudojamos sudėtingos vertinimo metodikos (tarkim, sukuriamas specialus makroekonometrinis modelis ir atliekami matematiniai skaičiavimai, kuriais vėliau grindžiami vertinimo rezultatai). Kita vertus, pasitelkiant išorės ekspertą būtina užtikrinti nešališkumo ir nepriklausomumo aspektus (t.y. išvengti situacijos, kuomet kviečiamas ekspertas gali būti tiesioginis paslaugų teikėjo konkurentas). Geriausiai tokiu atveju kvieštis ekspertus iš mokslo įstaigų.
- (c) Vertinimo rezultatų kokybės **įvertinimas pagal** aiškius iš anksto nustatytus **kokybės kriterijus ir formą**. Remiantis Europos Komisijoje taikoma praktika, paslaugų teikėjui pateikus galutinės vertinimo ataskaitos projektą, naudinga atlikti pirminį ataskaitos kokybės įvertinimą pagal 4 Priede pateiktą formą ir rekomenduojamus produkto kriterijus, o šio įvertinimo rezultatus perduoti vertintojams, nurodant terminą, per kurį nustatyti kokybės trūkumai turi būti pašalinti. Dar kartą kokybės įvertinimą siūloma atlikti, kai vertintojai pateikia galutinę vertinimo ataskaitą. Ši informacija apie vertinimo ataskaitos kokybę turėtų būti perduodama koordinuojančiai institucijai. Tokiu būdu būtų renkama faktais grindžiama informacija apie vertinimo paslaugų pasiūlos gebėjimus, užsakomų vertinimo kokybę bei naudingumą. Be to, 4 Priede pateikiamoje formoje siūloma įvertinti ir tiesiogiai nuo vertintojų nepriklausančias priežastis, kurios galėjo įtakoti vertinimo rezultatų kokybę, taigi tokiu būdu būtų renkama informacija ir apie tam tikras užsakovų netinkamo planavimo ar vertinimo koordinavimo problemas, kuri būtų naudinga mokymosi tikslais.

4. VERTINIMO REZULTATŲ NAUDOJIMAS

Gerai organizuota projekto pabaiga yra tokia pat svarbi kaip ir projekto pradžia. Vertinimo projekto pabaiga yra skirta vertinimo rezultatams skleisti, rekomendacijoms įgyvendinti ir įgytai patirčiai įvertinti. Tik realiai naudojantis užsakytų vertinimų rezultatais galima tobulinti ES struktūrinės paramos programas, jų valdymą, didinti ES struktūrinės paramos veiksmingumą. Geresnis vertinimo rezultatų panaudojimas užtikrinamas dviem būdais: viešinant rezultatus ir integruojant juos į sprendimų priėmimo procesą (įgyvendinant pateiktas rekomendacijas).

4.1. Vertinimo rezultatų sklaida

Vertinimo rezultatų viešinimas padeda:

- įgyvendinti atskaitomybės funkciją;
- skatina visuomenės suinteresuotumą vertinimu, institucijų veiklos rezultatais, gerina ES struktūrinės paramos skirstymo proceso įvaidį³⁷;
- prisideda prie geresnio rezultatų panaudojimo ir jų integravimo į sprendimų priėmimo procesą.

Priklausomai nuo vertinimo pobūdžio skiriasi tikslinė vertinimo rezultatų sklaidos auditorija, o taip pat tinkamų viešinio priemonių parinkimas. Dėl abiejų aspektų naudinga apsispręsti jau vertinimo planavimo pradžioje, nes viešinio priemonės (kurias reikia parinkti atsižvelgiant į jų tinkamumą skirtingoms auditorijoms) turi būti numatytos jau vertinimo poreikio paraiškoje. Kaip parodė ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija, vertinimą užsakiusioms institucijoms dažnai sunku nuspręsti dėl vertinimo rezultatų pristatymo tinkamos formos, o taip pat sunku nustatyti, kokiai platesnei tikslinei auditorijai gali būti įdomūs vertinimo rezultatai³⁸.

Štai keli patarimai, kuriais galima vadovautis planuojant viešinio rezultatų sklaidą:

- (a) Jei vertinimas yra formuojamasis (siekiant gerinti valdymą), tuomet tikslinga organizuoti vertinimo rezultatų pristatymą ir rekomendacijų aptarimą su vertinimo tikslinės grupės atstovais. Priklausomai nuo vertinimo tikslinė auditorija galėtų apimti:
- pagrindinius politikos formuotojus (Stebėsenos komiteto narius, sprendimų priėmėjus vertinimą užsakiusioje institucijoje),
 - ES struktūrinės paramos administratorius (vadovaujančioji, tarpinės, įgyvendinančios institucijos, tarpinstitucinės darbo grupės, pavyzdžiui, horizontalių prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė).

Siekiant tikslinei grupei pristatyti vertinimo rezultatus tikslinga rinktis tokias priemones (vėlgi konkreti priemonė priklauso nuo tikėtinos vertinimo svarbos): renginių vertinimo rezultatams pristatyti organizavimas, ataskaitos ar jos santraukos pateikimas, specialaus leidinio išleidimas. Atkreiptinas dėmesys, kad politikos formuotojams ir paramos administratoriams pristatant vertinimo rezultatus, pateikiamos informacijos detalumas taip pat turi skirtis.

³⁷

Tokiu būdu prisidedama prie Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. 1K-255 patvirtinto Informavimo apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą plano tikslų įgyvendinimo.

³⁸ ESTEP. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija. – Vilnius, 2008. – P. 98.

Stebėsenos komiteto nariams turėtų būti išryškunami strateginiai rezultatai, o administratoriams reikėtų pristatyti daugiau techninių detalių.

- (b) Jei vertinimas yra apibendrinamasis ir juo siekiama atskaitomybės už viešųjų finansinių išteklių panaudojimą, tuomet tikslinga su vertinimo rezultatais supažindinti ne tik vertinimo tikslinę grupę, bet ir kitas suinteresuotąsias puses, visuomenę. Tą lengviausia padaryti paskelbiant vertinimo ataskaitą internete (tinklapyje www.esparama.lt) bei integruojant vertinimo išvadas į metines veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitas. Kita vertus, rengiant ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studiją buvo pastebėta, kad socialiniai–ekonominiai partneriai, kuriems institucijos pateikia vertinimo ataskaitas, šių neskaito dėl didelių ataskaitos apimčių. Todėl būtų naudingiau šiai tikslinei auditorijai pateikti patrauklią vertinimo santrauką, kurioje aiškiai būtų komunikuojamos pagrindinės žinutės. Taip pat tinkama vertinimo rezultatus pristatyti įvairiose konferencijose, susijusiose su ES struktūrinės paramos administravimo arba tam tikros politikos planavimo ar įgyvendinimo klausimais. 3 pavyzdyje pateikiama keletas geros praktikos atvejų, kuomet vertinimo rezultatai buvo pristatyti ne specialiai vertinimo rezultatų aptarimui organizuotame, o platesnio konteksto renginyje.

3 pavyzdys. Vertinimo rezultatų pristatymo konferencijose pavyzdžiai.

2008 m. rugsėjo 5 d. Finansų ministerijos organizuota **konferencija „ES struktūrinės paramos poveikis užimtumui Lietuvoje“** nors daugiausiai buvo skirta Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumento investicijų poveikio užimtumui vertinimo rezultatams pristatyti, tačiau apėmė ir kitus ES bei nacionalinės politikos užimtumo srityje klausimus, todėl susilaukė platesnio atgarsio suinteresuotų pusių tarpe. Dalyvavo ES struktūrinės paramos administratoriai, Stebėsenos komiteto nariai, Seimo nariai, nepriklausomi ekspertai ir vertintojai.

2008 m. Ūkio ministerijos užsakymu buvo atliekamas Ūkio ministerijos administruotų 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumento priemonių efektyvumo ir poveikio vertinimas. Poveikio vertinimo rezultatai visuomenei buvo pristatyti 2008 m. gruodžio 10 d. Ūkio ministerijos surengtame BPD paramos laikotarpio užbaigimui skirtame renginyje **„Parama verslui – ateitis tau!“**. Šio renginio tikslas buvo ne tik pristatyti pasiektus paramos panaudojimo rezultatus, bet ir apdovanoti efektyviausiai paramą panaudojusius projektus. Jame dalyvavo paramą administruojančių institucijų atstovai, socialiniai – ekonominiai partneriai, projektų vykdytojai.

Šaltinis: vertinimo projektų duomenys.

Siekiant pasiekti ne tik socialinius–ekonominius partnerius, bet ir platesnę auditoriją (pavyzdžiui, potencialius pareiškėjus, projektų vykdytojus), glaustą informaciją apie vertinimo rezultatus galima pateikti Finansų ministerijos elektroniniame naujienlaiškyje „MES ES“.

9 lentelė. Tinkamų vertinimo rezultatų viešinimo priemonių pagal tikslinę auditoriją parinkimas.

Viešinimo priemonė	Politikos formuotojai	Paramos administratoriai	Socialiniai – ekonominiai partneriai	Plačioji visuomenė
Seminaras vertinimo rezultatams ir rekomendacijoms aptarti		X		
Strateginių vertinimų rezultatų pristatymas	X	X		
Ataskaitos pateikimas		X		
Santraukos, išryškinant pagrindines komunikacines žinutes, pateikimas	X		X	
Ataskaitos ir (arba) santraukos publikavimas				X

Viešinimo priemonė	Politikos formuotojai	Paramos administratoriai	Socialiniai – ekonominiai partneriai	Plačioji visuomenė
internete				
Konferencija	X	X	X	
Rezultatų integravimas į ES struktūrinės paramos panaudojimo ataskaitą	X	X	X	X
Leidinio išleidimas		X	X	
Informacijos apie vertinimo rezultatus pateikimas naujienlaiškyje „MES ES“				X

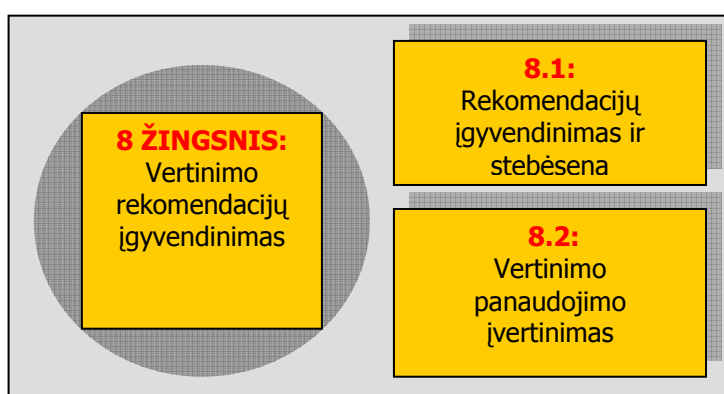
Šaltinis: sudaryta autorių.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklės yra privalomi du vertinimo rezultatų viešinimo būdai. Numatyta, kad atlikus ES struktūrinės paramos vertinimą, už vertinimą atsakingos institucijos ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo vertinimo ataskaitų priėmimo:

- organizuoja viešus vertinimo rezultatų pristatymus;
- vertinimo ataskaitas skelbia centralizuotai ES struktūrinės paramos interneto svetainėje (www.esparama.lt)³⁹. Skelbiamos vertinimo ataskaitos turi atitikti Vertinimo koordinavimo grupės 2008 m. rugsėjo 23 d. posėdžio protokolu Nr. 4. patvirtintame ES struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadove keliamus reikalavimus ir rekomendacijas ataskaitos struktūrai, stiliui ir apimčiai.

Taip pat paminėtina, kad vertinimo rezultatų viešinimas gali būti naudojamas ne tik politikos tobulinimo ar atskaitomybės tikslais. Pavyzdžiui, Europos Komisijos Regioninės politikos generalinio direktorato Vertinimo padalinys viešinimo būdu siekia sustiprinti ir vertinimo rezultatų kokybę. Nuo 2008 m. pradėta skelbti internete vertinimo ataskaitų įvadinę ir tarpines ataskaitas, kviečiant suinteresuotus asmenis pateikti komentarus dėl šių dokumentų kokybės, metodologijos ir kitų aspektų.

4.2. Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas

sąlygoja užsakovo ar kitų suinteresuotų pusių administracinės ir finansinės galimybės.

Kadangi pagrindinis ES struktūrinės paramos vertinimo tikslas – gerinti ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, Strategijos ir veiksmų programų įgyvendinimą, todėl vertinimo rezultatai turi būti integruoti į sprendimų priėmimo procesą. Vertinimo rezultatų panaudojimas priklauso nuo rezultatų kokybės ir jų gavimo reikiamu laiku, taip pat jį

2007–2013 m. programavimo laikotarpiui Lietuvoje yra numatytos formalios vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procedūros. Vertinimo projektų PFSA numatyta, kad vertinimo projekto tęstinumui užtikrinti projekto vykdytojas turi apsvarstyti vertinimo rekomendacijas, pateiktas įgyvendinant vertinimo projektą, ir priimti sprendimą dėl rekomendacijų įgyvendinimo. Siekiant

³⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1225 dėl Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo.

didinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo mastą, šios turi atitikti tam tikrus kokybės standartus⁴⁰:

- turi remtis vertinimo metu nustatytais politikos turinio ar proceso problemomis ar potencialiomis rizikomis;
- turi būti pateiktos laiku, atsižvelgiant į sprendimų priėmimo procesą;
- būti įgyvendinamos, t.y. suformuluotos atsižvelgiant į institucijos, kuriai skiriamos funkcijas ir išteklius (kur įmanoma, apskaičiuota rekomendacijų įgyvendinimo sąmata, pateikiami patarimai dėl įgyvendinimui reikalingų veiksmų; tačiau svarbu nepamiršti, kad vertinimo rekomendacijos nėra techninis detalus problemos sprendimo planas, o greičiau nuorodos, kokių veiksmų būtina imtis siekiant problemą šalinti);
- būti efektyvios, t.y. leisti sumažinti ar išspręsti problemą/ sumažinti ar neutralizuoti riziką.

Kaip jau buvo minėta šių gairių 3.2 dalyje, patartina vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planą patvirtinti vertinimo projekto priežiūros komitete. Toks planas bus naudingas įgyvendinant ir dar vieną formalią procedūrą, susijusią su 2007–2013 m. Techninės paramos veiksmų programoje nustatyto rezultato rodiklio „vertinimo rekomendacijų, priimtų įgyvendinti, skaičius“ stebėseną. Vadovaujantis Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, už vertinimą atsakingos institucijos privalo ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo vertinimo ataskaitų priėmimo teikti koordinuojančiajai institucijai vertinimo ataskaitų kopijas ir informaciją apie vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą pagal nustatytą ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo formą.⁴¹ Šioje lentelėje turės būti nurodoma vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo būklė, jei pasiūlyta rekomendacija įgyvendinama ne visa apimtimi, ar visai neįgyvendinama turės būti pateikiami paaiškinimai, nulėmę tokį vertinimo užsakovo sprendimą. Priimtoms rekomendacijoms bus nurodomi įgyvendinimo veiksmai.

10 lentelė. Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės forma.

Rekomendacija	Įgyvendinimo statusas (įgyvendinama, įgyvendinama iš dalies, nepriimtina)	Pagrindimas (jei įgyvendinama iš dalies arba nepriimtina)	Priemonės rekomendacijos įgyvendinimui	Rekomendaciją įgyvendinanti institucija	Įgyvendinimo terminas
Pateikiamos vertinimo rekomendacijos, trumpai apibūdinant kiekvienos esmę	Būklė „Įgyvendinama“ nurodoma tais atvejais, kai rekomendacija yra aktuali ir tinkama įgyvendinti. Būklės „Įgyvendinama iš dalies“, „Nepriimtina“ nurodoma tais atvejais, kai dėl objektyvių priežasčių yra tinkama įgyvendinti tik dalis rekomendacijos arba rekomendacija negali būti įgyvendinama.	Aprašomos priežastys, dėl kurių rekomendacija yra nepriimtina arba įgyvendinama iš dalies.	Aprašomi veiksmai, kurie vykdomi siekiant įgyvendinti rekomendaciją.	Nurodoma institucija, kuri turi imtis konkrečių priemonių rekomendacijai įgyvendinti.	Nurodoma data, iki kurios turi būti įgyvendinta rekomendacija.

Šaltinis. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 1K-016 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo poreikio paraiškos, Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės ir Pasiūlymų dėl metinio Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano keitimo formų patvirtinimo“.

Numatyta, kad vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo informaciją koordinuojančioji institucija analizuos, apibendrins, teiks vadovujančiajai institucijai, Stebėsenos komitetui. Šia apibendrinta informacija apie vertinimo rezultatų panaudojimą naudinga būtų keistis ir VKG – tokiu būdu būtų dalinamasi patirtimi, į kurią atsižvelgiant būtų mokomasi rengiant naujus vertinimo projektus.

⁴⁰ Finansų ministerija. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovas. – Vilnius, 2008. – P. 14.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1225 dėl Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo.

LITERATŪROS IR INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės aktai

- 2005 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas Nr. X – 471 (aktuali redakcija patvirtinta 2008-07-03).
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. 1K-018 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo“.
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 1K-066 „Dėl projekto finansavimo bendrosios (A) dalies pildymo instrukcijos“.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 780 „Dėl Techninės paramos administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 1K-254 „Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų prieduose numatytoms Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonėms patvirtinimo“.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1225 „Dėl Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. 1K-453 „Dėl 2009 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo“.
- 2008 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-451 „Dėl finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 22 d. įsakymo Nr. 1K-254 "Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų prieduose numatytoms Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonėms patvirtinimo" pakeitimo“.
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 1K-016 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo poreikio paraiškos, Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės ir Pasiūlymų dėl metinio Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano keitimo formų patvirtinimo“.
- Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų“.
- Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007 m. birželio 12 d. įsakymas Nr. 1S-23 dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų.

Metodiniai dokumentai

- European Commission. Evaluating EU Activities. A practical guide for the Commission services. – Brussels, 2004.
- European Commission. The Evaluation of Socio-Economic Development – The Guide. – Brussels, 2008.
- European Commission. Guide for organising the quality assessment.
- European Commission. EuropeAid. Evaluation methodology. From questions to indicators. – Brussels, 2004.
- Finansų ministerija. ES programų Lietuvoje vertinimo gairės. - Vilnius, parengta 2006 m., atnaujinta 2007 m.
- Finansų ministerija. ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės. – Vilnius, 2009 m.
- Finansų ministerija. Pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo. – Vilnius, 2009.
- V. Nakrošis, N. Jarmalavičiūtė, D. Burakienė. Ka, kaip ir kodėl vertinime? Trumpai apie Europos Sąjungos finansuojamų programų vertinimą. - Vilnius, 2007.
- Vertinimo koordinavimo grupės 2008 m. rugsėjo 23 d. posėdžio protokolu Nr. 4. patvirtintas Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovas.

Kiti informacijos šaltiniai

- ESTEP. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija. – Vilnius, 2008.
- Lessel W. Projektų valdymas. – Berlynas, 2002.

1 PRIEDAS. UŽ ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS VERTINIMĄ ATSAKINGŲ INSTITUCIJŲ SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarime Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“ numatyta, kad ES struktūrinės paramos vertinime dalyvauja šios institucijos:

- **Koordinuojančioji institucija**, kurios funkcijas atlieka Finansų ministerijos ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamentas,
- **Vadovaujančioji institucija**, kurios funkcijas atlieka Finansų ministerijos Veiksmų programų valdymo departamentas,
- **Tarpinės institucijos**, kuriomis paskirtos:
 - Aplinkos ministerija,
 - Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės,
 - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija,
 - Susisiekimo ministerija,
 - Sveikatos apsaugos ministerija,
 - Švietimo ir mokslo ministerija,
 - Ūkio ministerija,
 - Vidaus reikalų ministerija.

Metiniame ES struktūrinės paramos vertinimo plane numatomos už konkrečių ES struktūrinės paramos vertinimo ir vertinimo galimybių stiprinimo projektų įgyvendinimą atsakingos institucijos.

2 PRIEDAS. VERTINIMO PROJEKTO TINKAMUMO FINANSUOTI VERTINIMO REIKALAVIMAI

Šiame priede pateikiami Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 22 d. įsakyme Nr. 1K-254 „Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų prieduose numatytoms Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonėms patvirtinimo“ nustatyti paraiškų vertinimo projektui finansuoti tinkamumo reikalavimai.

Projekto tinkamumo finansuoti vertinimo reikalavimai.

Bendrasis kriterijus	Bendrojo kriterijaus vertinimo aspektai	Projekto vertinimo kriterijų detalizavimas ir paaiškinimas
1. Projektas atitinka bent vieną veiksmų programos ir jos prioriteto tikslą, uždavinį, taip pat apima pagal tam tikrą prioritetą numatomas remti veiklas.	1.1. Pagrįstas projekto tikslų ir uždavinių ryšys su tam tikros veiksmų programos prioriteto tikslu ir bent vienu uždaviniu.	1.1.1. Projekto tikslai ir uždaviniai aiškiai siejasi su atitinkamos veiksmų programos prioriteto tikslu ir bent vienu uždaviniu. <u>Paaiškinimai:</u> Einamojo strateginio vertinimo projekto tikslai ir uždaviniai yra susiję su veiksmų programos priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ tikslais, jei jie susiję su tos veiksmų programos ir (ar) kitos ES finansuojamos programos įgyvendinimo eigos, rezultatų ar poveikio analize ir rekomendacijų dėl investicijų tobulinimo tos veiksmų programos remiamose srityse pateikimu, investavimo prioritetų einamajam ir (arba) kitiems programavimo laikotarpiams nustatymu. Einamojo strateginio vertinimo projekto rezultatai gali būti skirti tiek einamajam, tiek kitiems programavimo laikotarpiams.
		1.1.2. Įgyvendinto projekto poveikis atitinkamos veiksmų programos prioriteto tikslui ir uždaviniui yra teigiamas. <u>Paaiškinimai:</u> Projekto veiklų rezultatų poveikis veiksmų programos prioriteto tikslams ir uždaviniams bus teigiamas, jei projekto rezultatai pagerins ES fondų, skiriamų veiksmų programai finansuoti, panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, padės tobulinti veiksmų programos (-ų) strategiją ir įgyvendinimą arba padės stiprinti vertinimo galimybes Lietuvoje (taikoma vertinimo galimybių stiprinimo projektams, finansuojamiems pagal Techninės paramos veiksmų programą). Taip pat paraiškoje turi būti įrodytas projekto aktualumas ir poveikis tikslinių grupių problemų sprendimui.
	1.2. Pagrįstas projekto tikslų ir uždavinių ryšys su priemonės aprašymu ir bent viena Apraše numatyta veiklos sritimi.	1.2.1. Projekto veiklos turi būti suderintos su atitinkamos veiksmų programos priede pateiktu priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ veiklų aprašymu.
		1.2.2. Projekto tikslai, uždaviniai ir veiklos turi atitikti bent vieną Apraše numatytą remiamą veiklą: <ul style="list-style-type: none"> - ES struktūrinės paramos einamąjį veiklos vertinimą, arba - ES struktūrinės paramos einamąjį strateginį veiklos vertinimą
		1.2.3. Projektas atitinka priemonės aprašyme numatytus reikalavimus, susijusius su paramos pagal kitas iš ES finansuojamas programas atskyrimu („demarkacinius

Bendrasis kriterijus	Bendrojo kriterijaus vertinimo aspektai	Projekto vertinimo kriterijų detalizavimas ir paaiškinimas
		reikalavimus“).
		<p>1.2.4. Projektas turi atitikti 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo planą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vertinimo tikslą ir konkretų uždavinį⁴²; - vertinimo sritis⁴³ ir principus⁴⁴; - metodines nuostatas dėl vertinimo kriterijų taikymo, Europos Komisijos metodinių dokumentų naudojimo ir pan.;
2. Projektas atitinka nacionalinius strateginius dokumentus.	2.1. Projektas prisideda prie nacionalinių ir (arba) regioninių strateginių dokumentų įgyvendinimo.	2.1.1. Projekto vykdytojas ir veiklos sritys turi būti nustatytos metiniame ES struktūrinės paramos vertinimo plane
3. Projektas siekia aiškių ir realių kiekybinių uždavinių, atitinkančių veiksmų programoje nustatytus tikslus.	<p>3.1. Projektas prisideda prie veiksmų programos priemonės rodiklių įgyvendinimo.</p> <p>3.2. Nuosekli vidinė projekto logika ir</p>	<p>3.1.1. Projektu turi būti siekiama bent vieno atitinkamos veiksmų programos priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ produkto ir (arba) rezultato rodiklio. Pareiškėjas turi numatyti konkrečius ir pakankamus veiksmus, kurie užtikrintų priemonės rezultato rodiklio („Priimtų įgyvendinti vertinimo rekomendacijų skaičius, proc.“) pasiekimą.</p> <p>3.2.1. Turi būti išlaikyta nuosekli vidinė projekto logika, t.y. projekto rezultatai turi būti projekto veiklų išdava, projekto veiklos – sudaryti prielaidas projekto uždaviniams pasiekti, o pastarieji – įgyvendinti nustatytus tikslus.</p>

⁴² Vertinimo **tikslas** – gerinti ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, Strategijos ir veiksmų programų įgyvendinimą. 16. Siekiant vertinimo tikslo, 2007–2013 metais įgyvendinami šie **uždaviniai**:

1. organizuoti ir atlikti vertinimą, atitinkantį ES reglamentų reikalavimus bei nacionalinius vertinimo poreikius, ir naudoti jo rezultatus;
2. stiprinti vertinimo galimybes Lietuvoje.

⁴³ Vertinimo sritys pagal vertinimo tipus išvardintos šių gairių 1 lentelėje.

⁴⁴ Planuojant, organizuojant ir atliekant vertinimą, svarbu laikytis proporcingumo, nepriklausomumo, partnerystės ir skaidrumo principų. Šie principai ypač aktualūs atliekant einamuosius vertinimus.

- **Proporcingumas.** Šis principas reikalauja, kad finansiniai ir administraciniai ištekliai, naudojami vertinimams atlikti, būtų paskirstyti proporcingai atsižvelgiant į veiksmų programoms įgyvendinti numatytas lėšų sumas. Vertinimo planui įgyvendinti rengiamuose metiniuose planuose turi būti laikomasi šio principo, t. y. vertinimo projektų skaičius ir apimtis numatomi proporcingai, atsižvelgiant į veiksmų programų finansinę proporciją ir potencialias rizikos sritis įgyvendinant veiksmų programas.
- **Nepriklausomumas.** Nors ES struktūrinę paramą administruojančios institucijos turi aktyviai dalyvauti vertinimo procese ir bendradarbiauti su vertinimo ekspertais, vertinimas turi būti nepriklausomas, kad būtų užtikrintas vertinimo rezultatų objektyvumas ir patikimumas. Tuo tikslu planuojama, kad vertinimus atliks nepriklausomi ekspertai, parinkti taikant viešųjų pirkimų procedūras, arba koordinuojančiosios ir tarpinių institucijų darbuotojai, kurių funkcijos, kaip reikalauja reglamento (EB) Nr. 1083/2006 47 straipsnio 3 dalis, nepriklauso nuo reglamento (EB) Nr. 1083/2006 59 straipsnio b ir c punktuose nurodytų institucijų. Europos Komisija rekomenduoja, kad vertintojai būtų nepriklausomi ir nuo vadovaujančiosios institucijos. Vertinimas turi būti planuojamas, organizuojamas ir atliekamas taip, kad būtų užtikrintas tinkamas nepriklausomumo principo įgyvendinimas.
- **Partnerystė.** Partnerystės principo taikymas vertinimo srityje turi užtikrinti vertinimo proceso atvirumą, skaidrumą, sudaryti sąlygas vertinimo galimybių stiprinimui ir vertinimo kultūros ugdymui. Siekiant užtikrinti partnerystės principo laikymąsi, pagal poreikį gali būti sudaromos tarpinstitucinės vertinimo projektų priežiūros darbo grupės, atliekant vertinimus įtraukiami socialiniai ir ekonominiai partneriai.
- **Skaidrumas.** Siekiant užtikrinti vertinimo skaidrumą ir paskatinti viešas diskusijas, vertinimo ataskaitos turėtų būti skelbiamos internete ir viešai prieinamos visiems, kas domisi vertinimo rezultatais. Vertinimo rezultatai turi būti viešai aptariami tuo tikslu organizuojamų seminarų metu, be to, informaciją apie atliktus vertinimus įtraukiant į kasmet rengiamas metines veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitas.

Bendrasis kriterijus	Bendrojo kriterijaus vertinimo aspektai	Projekto vertinimo kriterijų detalizavimas ir paaiškinimas
	kokybiški projekto uždaviniai.	<p>3.2.2. Projekto uždaviniai turi atitikti šiuos kokybinius reikalavimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> – būti specifiniai, t. y. parodyti projekto esmę ir charakteristikas; – išmatuojami, t. y. kiekybiškai išreikšti ir matuojami; – pasiekiami, t. y. realūs; – susieti, t. y. adekvatūs vykdomoms projekto veikloms; – išskelti laiku, t. y. aiški pradžios ir pabaigos data.
4. Pareiškėjas organizaciniu požiūriu yra pajėgus tinkamai ir laiku įgyvendinti teikiamą projektą.	4.1. Pareiškėjas atitinka formaliuosius reikalavimus.	<p>4.1.1. Pareiškėjas turi atitikti tinkamų pareiškėjų sąrašą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pareiškėjas numatytas atitinkamos veiksmų programos priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ galimų pareiškėjų sąrašė; - pareiškėjas tiesiogiai atsakingas už teikiamo projekto rengimą, valdymą ir įgyvendinimą.
		<p>4.1.2. Pareiškėjas turi (ar turi galimybes įgyti) teisinį pagrindą vykdyti projekte numatytas veiklas, t.y. kad projekte numatytos veiklos atitinka pareiškėjo funkcijas, kad pareiškėjas yra teisės aktais įpareigotas vykdyti projekte numatytas veiklas ir (arba) projekto veiklos padės geriau vykdyti pareiškėjo funkcijas.</p>
	4.2. Pareiškėjas yra pajėgus įgyvendinti projektą.	<p>4.2.1. Pareiškėjas turi (turi užtikrinti) pakankamus administravimo gebėjimus vykdant projektą (pakankama komanda), t.y. suformuoja komandą, užtikrina reikiamos kompetencijos darbuotojų įtraukimą, numato paslaugų įsigijimą ir pan.</p>
		<p>4.2.2. Pareiškėjas gali įgyvendinti projekto tikslus, veiklas ir uždavinius per projekto įgyvendinimo laikotarpį. Projekto įgyvendinimo planas turi būti adekvatus projekto veiklų apimtims, realus ir racionaliai suplanuotas (pvz., įvertinant turimus išteklius, iš ES fondų finansuojamų projektų specifiką, sezoniskumą ir pan.). Projekto trukmė neturi būti ilgesnė nei 24 mėn.</p>
5. Užtikrintas efektyvus projektui įgyvendinti reikalingų lėšų panaudojimas	5.1. Atitiktis Išlaidų ir finansavimo reikalavimų atitikties taisyklėse ir Apraše nustatytiems projekto veiklų ir išlaidų apribojimams	<p>5.1.1. Projekte numatytos veiklos turi atitikti tinkamoms finansuoti veikloms ir jų apimtims nustatytus reikalavimus. Kaip numatyta Apraše:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vertinimo projektuose tinkamomis gali būti pripažįstamos ir finansuojamos vertinimo išlaidos ir išlaidos, susijusios su atlikto vertinimo rezultatų viešiniu ir sklaida (informacinių renginių organizavimo išlaidos, informacinės medžiagos vertinimo rezultatų pagrindu rengimo ir leidybos išlaidos ir pan.). - Vertinimo galimybių stiprinimo projektuose tinkamomis gali būti pripažįstamos ir finansuojamos išlaidos, kurios yra skirtos vertinimo galimybių stiprinimo priemonėms įgyvendinti ir kurios atitinka iš techninės paramos įgyvendinamų projektų išlaidų kategorijas. - Pagal vertinimo priemonės tinkamomis gali būti pripažįstamos ir finansuojamos išlaidos, patirtos nuo

Bendrasis kriterijus	Bendrojo kriterijaus vertinimo aspektai	Projekto vertinimo kriterijų detalizavimas ir paaiškinimas
		<p>2007 m. sausio 1 d., išskyrus išlaidas, susijusias su Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento baigiamuoju (ex post) vertinimu, kurios gali būti pripažįstamos tinkamomis ir finansuojamos nuo 2009 m. sausio 1 d.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vertinimo ir vertinimo galimybių stiprinimo projektuose netinkamomis išlaidomis pripažįstamos šios išlaidos: <ul style="list-style-type: none"> o darbo užmokesčio valstybės tarnautojams ir darbuotojams išlaidos; o 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos sukūrimo, eksploatavimo ir tobulinimo išlaidos; o patalpų nuomos, eksploatavimo, draudimo, remonto ir kitos išlaidos; o baldų ir įrangos įsigijimo, nuomos, eksploatavimo, draudimo, remonto ir kitos susijusios išlaidos, taip pat biuro prekių, telekomunikacijų, pašto paslaugų, kitų priemonių įsigijimo ir nuomos išlaidos; o transporto priemonių nuomos, eksploatavimo, draudimo, remonto ir kitos išlaidos; o išlaidos, susijusios su BPD užbaigimu. <p>Maksimali projekto finansavimo suma negali viršyti metiniame vertinimo plane numatytos planuojamos projekto vertės.</p> <p>5.1.2. Išlaidos suplanuotos efektyviai ir pagrįstai, t.y. jos yra būtinos projekto veikloms atlikti ir atitinka rinkos kainas. Projekto išlaidos turi būti tinkamai pagrįstos: pareiškėjas turi nurodyti informacijos šaltinius ir išlaidų apskaičiavimo metodiką, informacijos šaltiniai turi būti patikimi ir pakankami, taikoma išlaidų apskaičiavimo metodika - pagrįsta.</p> <p>5.1.3. Projekto veiklų suplanavimas užtikrina numatomą lėšų įsisavinimo spartą.</p>

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 1K-254 Dėl Projektų finansavimo sąlygų aprašo Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veikslių programų prieduose numatytoms Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo priemonėms patvirtinimo; Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. 1K-018 dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo.

3 PRIEDAS. TECHNINIŲ PASIŪLYMŲ ĮVERTINIMO PAGAL EKONOMINIO NAUDINGUMO KRITERIJUS PAVYZDYS

Šiame priede yra pateikiamas rekomendacinis vertinimo paslaugų techninių pasiūlymų įvertinimo pagal nustatytus ekonominio naudingumo kriterijus pavyzdys. Jis paremtas CPVA praktika.

Pasiūlymai bus vertinami pagal šiuos ekonominio naudingumo kriterijus:

Vertinimo kriterijai		Maksimali kriterijaus reikšmė	Funkcinio parametro lyginamasis svoris	Lyginamasis svoris ekonominio naudingumo įvertinime	Apskaičiavimas pagal formulę
Pirmasis kriterijus: Kaina (C)				C=50	$C=C_{\min}/C_p \times 50$ C_p – paslaugos teikėjo pasiūlyta kaina C_{\min} – mažiausia iš visų paslaugų teikėjų pasiūlytų kainų
Antras kriterijus: Efektyvumas (T1)				T1=10	$T1=T1_p/T1_{\max} \times 10$ $T1_p = L1+L2+L3$ $T1_{\max}$ - didžiausia iš visų paslaugų teikėjų apskaičiuotų šio kriterijaus reikšmių
1.	Tiekėjo siūlomų paslaugų atitikimas tikslams, uždaviniams, siekiami padėčiai ir poreikiams	max – 10 balų (vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)	L1= 4		L1= parametro įvertinimo balas/ 10 X 4
2.	Tiekėjo siūlomų paslaugų ir planuojamų rezultatų įgyvendinamumas ir sutarties vykdymo rizikos valdymas	max – 10 balų (vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)	L2= 3		L2= parametro įvertinimo balas/ 10 X 3
3.	Tiekėjo argumentuotas pagrindimas, kaip siūlomos paslaugos prisidės prie vertinamo objekto tobulinimo	max – 10 balų (vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)	L3= 3		L3= parametro įvertinimo balas/ 10 X 3
Trečias kriterijus: Kokybė (T2)				T2=30	$T2=T2_p/T2_{\max} \times 30$ $T2_p = L4+L5+L6$ $T2_{\max}$ - didžiausia iš visų paslaugų teikėjų apskaičiuotų šio kriterijaus reikšmių
4.	Taikomos vertinimo metodikos ir pasirinktų	max – 10 balų	L4= 4		L4= parametro įvertinimo balas/ 10

	metodų tinkamumo pagrindimas; vertinimo metu numatomų naudoti dokumentų ir informacijos šaltinių išsamumas, patikimumas	(vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)			X 4
5.	Žmonių išteklių (darbo dienomis) priskyrimo atskiroms veikloms atlikti pagrįstumas ir įgyvendinamumas	max – 10 balų (vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)	L5= 3		L5= parametro įvertinimo balas/ 10 X 3
6.	Siūlomos ekspertų grupės optimalumas	max – 10 balų (vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)	L6= 3		L6= parametro įvertinimo balas/ 10 X 3
Ketvirtas kriterijus: Paslaugų pristatymo tvarkaraštis (T3)				T3=10	T3=T3 _p /T3 _{max} x 10 T3 _p = L7+L8 T3 _{max} - didžiausia iš visų paslaugų teikėjų apskaičiuotų šio kriterijaus reikšmių
7.	Tiekėjo pasiūlyme pateikto paslaugų suteikimo tvarkaraščio detalumas ir įgyvendinamumas	max – 10 balų (vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)	L7= 5		L7= parametro įvertinimo balas/ 10 X 5
8.	Siūlomų paslaugų valdymo aiškumas ir pagrįstumas	max – 10 balų (vertinama ekspertiniais vertinimo metodais)	L8= 5		L8= parametro įvertinimo balas/ 10 X 5

Siekiant palengvinti vertinimą ir suvienodinti galimas kriterijaus parametrų balų interpretacijas, 10 balų skalė padalinta į kokybinius intervalus:

Vertinimas	Balas
Blogai	1-4
Silpnai	5-6
Vidutiniškai	7
Gerai	8
Labai gerai	9
Puikiai	10

Pirkimo komisijos narys turi būti įsitikinęs savo suteikiamo balo teisingumu ir galėti jį pagrįsti. Žemiau pateikiamas kokybinių vertinimų aprašymas (jis yra orientacinis, pirkimo komisijos narys remdamasis savo žiniomis ir patirtimi, gali įvertinti ir kitus, aprašymuose neišvardintus pasiūlymo aspektus, atitinkančius vertinamą parametą).

Vertinimas	Aprašymas
Balais nuo 1 iki 6 vertinamas pasiūlymas tik minimaliai atitinka techninės specifikacijos reikalavimus	
Blogai (iki 4 balų)	Kyla pagrįstas įtarimas, kad pasiūlymo atitikimas techninės specifikacijos sąlygoms pagal kriterijaus parametą yra tik formalus, nepakankamai pagrįstas pasiūlyme pristatomais sprendimais ir parodyta kompetencija. Žemesnis nei 2 balų vertinimas praktiškai reiškia, jog pasiūlymas neatitinka techninėje specifikacijoje keliamų reikalavimų.
Silpnai (iki 6 balų)	Aprašymas, kaip bus vykdomi techninės specifikacijos reikalavimai pagal atitinkamą parametą, yra mažai įtikinamas arba blogai parengtas, neaprašyti svarbūs komponentai ar veiklos, dažnai deklaruojami techninės specifikacijos reikalavimai, o ne aprašomi jų pasiekimo būdai; įžvelgiama rizika, kad nebus pasiektas kokybiškas rezultatas ar rodikliai pagal atitinkamą kriterijaus parametą.
Balai nuo 7 iki 10 suteikiami detaliau vertinant pagal nustatytus kriterijus, t.y. vertinant pasiūlymo efektyvumą, kokybę bei projekto valdymą	
Antras kriterijus: Efektyvumas	
1. Tiekėjo siūlomų paslaugų atitikimas tikslams, uždaviniams, siekiami padėčiai ir poreikiams.	
Vidutiniškai (7)	Planuojamų teikti paslaugų projekto tikslų, uždavinių bei laukiamų rezultatų analizė pateikta tik apibendrintai; Planuojamos teikti paslaugos bei rezultatai nepakankamai atitinka siekiamą padėtį. Nepakankamai aiški pasiūlymo pridėtinė vertė bei rezultatų tęstinumas.
Gerai (8)	Pasiūlyme yra analizuojami projekto tikslai, uždaviniai bei laukiami rezultatai, tačiau yra neesminių neaiškumų ar neatitikimų, nėra išsamiai parodyta, kokiomis veiklomis bus siekiama konkrečių tikslų ir rezultatų, bei kaip siūlomos paslaugos atitinka poreikius. Taip pat nepakankamai aiškus rezultatų tęstinumo užtikrinimas.
Labai gerai (9)	Siūlomos paslaugos atitinka tikslus, uždavinius bei laukiamus rezultatus, pademonstruotas jų suvokimas, parodytos konkrečios priemonės tikslams pasiekti; planuojami rezultatai ir projekto apimtis tinkamai pagrįsta, tačiau galimybė įgyvendinti papildomas veiklas bei sprendimus pagrįsta nepakankamai.
Puikiai (10)	Siūlomos paslaugos visiškai atitinka projekto tikslus, uždavinius bei laukiamus rezultatus. Yra pademonstruotas projekto tikslų suvokimas ir nurodytos konkrečios priemonės jiems pasiekti; planuojami rezultatai ir projekto apimtis yra pagrįsta, aprašant gaunamą naudą bei privalumus, pagrįsta galimybė įgyvendinti papildomas veiklas bei sprendimus. Yra užtikrintas rezultatų tęstinumas.
2. Tiekėjo siūlomų paslaugų ir planuojamų rezultatų įgyvendinamumas ir sutarties vykdymo rizikos valdymas.	
Vidutiniškai (7)	Pasiūlyme pateikta apibendrinta rizikos veiksnių bei prielaidų analizė, tačiau ji yra nepakankamai išsami ir paviršutiniška.
Gerai (8)	Pasiūlyme pateikta prielaidų ir rizikos veiksnių analizė, pagrįsti jų sprendimo ar išvengimo būdai, tačiau yra neesminių trūkumų, prieštaravimų ar neatitikimų projekto tikslams.
Labai gerai (9)	Pasiūlyme pateikta detali prielaidų ir rizikos veiksnių bei prielaidų analizė, pagrįsti jų sprendimo ar išvengimo būdai, aiškiai aprašytos rizikos valdymo priemonės.
Puikiai (10)	Pasiūlyme įvardintos visos prielaidos bei rizikos veiksniai, pagrįsti jų sprendimo ar išvengimo būdai, numatytos veiksmingos rizikos valdymo ar išvengimo priemonės. Pateikti aiškūs ir išsamūs argumentai bei praktiniai pavyzdžiai.
3. Tiekėjo argumentuotas pagrindimas, kaip siūlomos paslaugos prisidės prie vertinamo objekto	

tobulinimo.	
Vidutiniškai (7)	Pasiūlyme pateikta trumpa informacija, kaip siūlomos paslaugos prisidės prie vertinamo objekto tobulinimo.
Gerai (8)	Pasiūlyme pateiktas paaiškinimas, kaip siūlomos paslaugos prisidės prie vertinamo objekto tobulinimo, tačiau trūksta nuoseklumo, kyla abejonių dėl siūlomų sprendimų pagrįstumo ir tinkamumo.
Labai gerai (9)	Pateiktas argumentuotas ir nuoseklus pagrindimas, kaip siūlomos paslaugos prisidės prie vertinamo objekto tobulinimo, tačiau nėra pilnai atsižvelgiama į specifinius užsakovo poreikius.
Puikiai (10)	Pateiktas argumentuotas ir nuoseklus pagrindimas, kaip siūlomos paslaugos prisidės prie vertinamo objekto tobulinimo, pakankamai tiksliai atsižvelgta į specifinius užsakovo poreikius.
Trečias kriterijus: Kokybė	
4. Taikomos vertinimo metodikos ir pasirinktų metodų tinkamumo pagrindimas; vertinimo metu numatomų naudoti dokumentų ir informacijos šaltinių išsamumas, patikimumas	
Vidutiniškai (7)	Pasiūlyme pateiktas planuojamų naudoti vertinimo metodų aprašymas, tačiau jis nėra išsamus, nėra aiškios sąsajos su rezultatais.
Gerai (8)	Pasiūlyme pateikti planuojami naudoti vertinimo metodai, tačiau kyla abejonių dėl jų taikymo pagrįstumo bei patikimumo.
Labai gerai (9)	Pasiūlyme pateikti planuojami naudoti vertinimo metodai yra tinkami ir pagrįsti. Iš pateikto aprašymo aišku, kad bus prieita objektyvių išvadų ir įgyvendinamų rekomendacijų, tačiau nevisiškai išsamiai aptarti informacijos bei duomenų šaltiniai.
Puikiai (10)	Pasiūlyme pateikti planuojami naudoti vertinimo metodai yra tinkami ir išsamiai aprašyti. Iš pateikto aprašymo aišku, kad bus prieita objektyvių išvadų ir įgyvendinamų pasiūlymų, kurie leis pasiekti projekto tikslus ir uždavinius.
5. Žmonių išteklių (darbo dienomis) priskyrimo atskiroms veikloms atlikti pagrindimas ir įgyvendinamumas	
Vidutiniškai (7)	Pasiūlyme pateiktas žmonių išteklių paskirstymas, tačiau nepakankamai aiškios konkrečioms veikloms numatytos laiko sąnaudos, ekspertai priskirti atitinkamoms veikloms neaiškiai arba nepagrįstai.
Gerai (8)	Pasiūlyme veikloms atlikti skirtas laikas ir terminai yra pagrįsti, logiškai priskirti ekspertai veikloms, tačiau yra neesminių trūkumų ar prieštaravimų.
Labai gerai (9)	Pasiūlyme veikloms atlikti skirtas laikas ir terminai pagrįsti ir paaiškinti, numatytos galimos alternatyvos, tačiau ekspertų priskyrimas tam tikroms veikloms galėtų būti tikslesnis.
Puikiai (10)	Pasiūlyme veikloms atlikti skirtas laikas ir terminai pagrįsti ir išsamiai paaiškinti, siejant su darbuotojų funkcijomis, parodyta, kad sudarant tvarkaraštį siekta optimizuoti žmonių išteklių naudojimą, numatytos galimos alternatyvos sprendžiant problemas dėl vėlavimo ar veiklų persidengimo.
6. Siūlomos ekspertų grupės optimalumas	
Vidutiniškai (7)	Pasiūlyme aprašyta ekspertų grupė yra parinkta pagal aiškius kriterijus. Tačiau iš pateikto ekspertų grupės aprašymo negalima daryti išvadų, kad parinkti ekspertai turi pakankamai patirties ir gebėjimų įgyvendinti pasiūlymą ir pasiekti iškeltus tikslus.
Gerai (8)	Pasiūlyme aprašyta ekspertų grupė yra parinkta pagal aiškius kriterijus. Parinkti ekspertai turi ES struktūrinės paramos programų vertinimo patirties, tačiau trūksta specifinių sektorių, vertinamo objekto žinių
Labai gerai (9)	Ekspertų grupė parinkta pagal aiškius kriterijus. Parinkti ekspertai turi ES struktūrinės paramos programų vertinimo patirties ir specifinių sektorių, vertinamo objekto žinių
Puikiai (10)	Parinkta ekspertų grupė yra parinkta pagal aiškius kriterijus. Parinkti ekspertai turi svarią patirtį ES struktūrinės paramos programų vertinime ir specifines sektorines, vertinamo objekto žinias
Ketvirtas kriterijus: Paslaugų pristatymo tvarkaraštis	
7. Tiekėjo pasiūlyme pateikto paslaugų suteikimo tvarkaraščio detalumas ir įgyvendinamumas	

Vidutiniškai (7)	Pasiūlyme pateiktas projekto veiklų tvarkaraštis nepakankamai detalus arba prastai struktūrizuotas, neatspindimos kai kurios nepagrindinės veiklos. Nepakankamai aiški rezultatų vertinimo ir atsiskaitymo tvarka. Pateiktas ataskaitų pateikimo, susitikimų su užsakovu planas nepakankamai detalus, blogai struktūrizuotas, ar netinkamai pateiktas, neapimantis kai kurių nepagrindinių veiklų.
Gerai (8)	Pasiūlyme pateiktas detalus ir racionalus projekto veiklų tvarkaraštis. Pateikta atsiskaitymo už rezultatus tvarka aiški, rezultatų vertinimo kriterijai suprantami, tačiau nedetalizuoti. Pateiktas detalus ir racionalus ataskaitų pateikimo, susitikimų su užsakovu planas, susietas su kitomis pasiūlymo dalimis, tačiau neatsižvelgta į galimus vėlavimus ir rizikas.
Labai gerai (9)	Pasiūlyme pateiktas aiškus, detalus ir racionalus projekto veiklų tvarkaraštis, numatant galimas vykdymo problemas. Tvarkaraštis apima techninėje specifikacijoje numatytus pagrindinius rezultatus bei veiklų įgyvendinimo rodiklius. Pateiktas aiškus, detalus ir racionalus ataskaitų pateikimo, susitikimų su užsakovu planas, susietas su kitomis pasiūlymo dalimis. Parodytas perkančiosios organizacijos ir projekto partnerių vaidmuo ir aprašyta logistika bei sprendimų derinimo procedūros. Tačiau yra neesminių trūkumų.
Puikiai (10)	Pasiūlyme pateiktas aiškus, detalus ir efektyvus projekto veiklų tvarkaraštis, parodyta tvarkaraščio sąsaja su kitomis pasiūlymo dalimis. Detaliai aprašytos vertinimo ir kitos vykdomos procedūros bei darbuotojų atsakomybė. Pateiktas aiškus, detalus ir efektyvus ataskaitų pateikimo, susitikimų su užsakovu planas, susietas su kitomis pasiūlymo dalimis. Puikiai išnagrinėtas perkančiosios organizacijos ir projekto partnerių vaidmuo ir aprašyta logistika bei sprendimų derinimo procedūros.
8. Siūlomų paslaugų valdymo aiškumas ir pagrįstumas	
Vidutiniškai (7)	Pasiūlyme pateiktas organizavimo, kontrolės ir atskaitomybės planas nepakankamai detalus, menkai struktūrizuotas, ar netinkamai pateiktas, neparemtas vientisa metodika, neapimantis kai kurių nepagrindinių veiklų.
Gerai (8)	Pasiūlyme pateiktas detalus organizavimo, kontrolės ir atskaitomybės planas, susietas su kitomis pasiūlymo dalimis, tačiau yra neesminių trūkumų ar prieštaravimų.
Labai gerai (9)	Pasiūlyme pateiktas aiškus, detalus organizavimo, kontrolės ir atskaitomybės planas, paremtas standartinė metodologija, susietas su kitomis pasiūlymo dalimis. Parodytas perkančiosios organizacijos vaidmuo ir aprašyta logistika bei sprendimų derinimo procedūros.
Puikiai (10)	Pasiūlyme pateiktas aiškus, detalus ir efektyvus organizavimo, kontrolės ir atskaitomybės planas, susietas su kitomis pasiūlymo dalimis, paremtas bendra projekto įgyvendinimo metodologija. Labai gerai išnagrinėtas perkančiosios organizacijos vaidmuo ir aprašyta logistika bei sprendimų derinimo procedūros. Parodyta, kad sudarant planą siekta optimizuoti žmonių išteklių naudojimą. Kokybės valdymo ir koordinavimo planai orientuoti į projekto specifiką.

4 PRIEDAS. VERTINIMO ATASKAITOS KOKYBĖS ĮVERTINIMO FORMA

Vertinimo ataskaitų kokybės kriterijai pasiūlyti ir kokybės įvertinimo forma parengta pagal Europos Komisijos Biudžeto generalinio direktorato siūlomą vertinimo rezultatų kokybės įvertinimo vadovą⁴⁵.

Kokybės įvertinimo formą rekomenduojama pildyti du kartus: vertinant galutinės vertinimo ataskaitos projektą ir galutinę ataskaitą. Kokybės kriterijais patartina naudotis viso vertinimo paslaugų teikimo metu, pavyzdžiui, tvirtinant įvadinę ataskaitą aktualūs yra tinkamumo ir vertinimo planavimo kriterijai, o tarpinę vertinimo ataskaitą – duomenų, analizės ir rezultatų kriterijai.

A. KOKYBĖS ĮVERTINIMO FORMA⁴⁶

Vertinimo pavadinimas:
Vertinimą užsakiusi institucija:
Techninės paramos projektas, kurio lėšomis finansuotas vertinimas (pavadinimas ir numeris):
Vertinimą atlikusi organizacija:
Vertinamas dokumentas:
☐ galutinės vertinimo ataskaitos projektas ☐ galutinė vertinimo ataskaita
Kokybės įvertinimą atliko*
☐ Vertinimo projekto priežiūros komitetas ☐ Už vertinimo projektą atsakingas darbuotojas ☐ Kita (nurodyti)
* Galimi keli variantai.
Kokybės vertinimo data:

(1) TINKAMUMAS

Ar vertinimas atitinka informacijos poreikį, ypač nurodytą techninėje specifikacijoje?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** (pvz., nepakankamai tinkamai suformuluota techninė specifikacija) ir **sutartiniai apribojimai** (pvz., laiko trūkumas, nepakankami ištekliai).

⁴⁵ European Commission. Guide for organising the quality assessment (prieinama per interneto prieigą: http://ec.europa.eu/budget/library/documents/evaluation/guides/guide_quality_asses_en.pdf)

⁴⁶ Kaip vertinti kiekvieną kriterijų žr. „Kriterijų vertinimo vadovas“.

(2) VERTINIMO PLANAVIMAS

Ar vertinimas tinkamai suplanuotas, siekiant atsakyti į vertinimo klausimus ir gauti laukiamus rezultatus?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** (pvz., netikėtos problemos) ir **sutartiniai apribojimai** (pvz., laiko ir išteklių trūkumas).

(3) PATIKIMI DUOMENYS

Ar buvo surinkti patikimi ir pakankami duomenys, užtikrinantys objektyvius vertinimo rezultatus?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** (pvz., duomenų trūkumas arba prieigos prie duomenų bazės nebuvimas) ir **sutartiniai apribojimai** (pvz., laiko ir išteklių trūkumas).

(4) NUODUGNI ANALIZĖ

Ar duomenys buvo sistemingai analizuojami, siekiant atsakyti į vertinimo klausimus ir tinkamai patenkinti kitus informacijos poreikius?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** ir **sutartiniai apribojimai** (pvz., laiko ir išteklių trūkumas).

(5) PATIKIMI REZULTATAI

Ar nustatyti vertinimo faktai ir gauti vertinimo rezultatai yra grindžiami surinktais duomenimis bei jų interpretacijomis, paremtomis iš anksto nustatytais sprendimo kriterijais?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** ir **sutartiniai apribojimai**.

(6) PAGRISTOS IŠVADOS

Ar išvados yra nešališkos ir paremtos vertinimo metu nustatytais faktais?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** ir **sutartiniai apribojimai****(7) NAUDINGOS REKOMENDACIJOS**

Ar siūlomos tobulintinos sritys remiasi vertinimo išvadomis? Ar pasiūlytos rekomendacijos yra naudingos ir įgyvendinamos?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** ir **sutartiniai apribojimai**.**(8) ATASKAITOS AIŠKUMAS**

Ar ataskaita parengta pagal ES struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovą?

ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Įvertinimo argumentai:

Jei aktualu: **kontekstiniai** ir **sutartiniai apribojimai**.**VERTINIMO ATASKAITOS (PROJEKTO) BENDRASIS ĮVERTINIMAS**

Atsižvelgiant į atskirų ataskaitos kokybę parodančių kriterijų įvertinimų rezultatus, kokia yra bendra vertinimo ataskaitos kokybė? (priimant sprendimą dėl bendros vertinimo ataskaitos kokybės svarbesni yra šių kriterijų įvertinimai: patikimi duomenys, patikimi rezultatai, pagrįstos išvados ir naudingos rekomendacijos)

BENDRAS ĮVERTINIMAS

Prastai	Patenkinamai	Gerai	Labai gerai	Puikiai
☐	☐	☐	☐	☐

Suformuluojamas sprendimas dėl vertinimo ataskaitos (projekto) tobulinimo ar tvirtinimo:

Atsižvelgiant į kontekstinius ir sutartinius apribojimus, ko galima išmokti iš vertinimo projekto planavimo ir įgyvendinimo?

B. VERTINIMO ATASKAITOS KOKYBĖS ĮVERTINIMO KRITERIJŲ ASPEKTAI

Kiekvienam vertinimo ataskaitos kokybės kriterijui yra pateikiamas nebaigtinis jį apibūdinančių aspektų (parametrų) sąrašas. Atsižvelgiant į kiekvieno vertinimo specifiką reikėtų parinkti tinkamiausius kokybės kriterijų aspektus. Lentelėse kriterijų aspektai yra išdėstyti pagal svarbą, t. y. esantys sąrašo pradžioje yra būtini net žemiausiam įvertinimui („prastai“, „patenkinamai“), o sąrašo gale esančių rodiklių pasiekimas lemia aukštesnį kokybės įvertinimą („labai gerai“, „puikiai“).

1. TINKAMUMO KRITERIJUS

Ar vertinimas atitinka informacijos poreikį, ypač nurodytą techninėje specifikacijoje?

(Šis kriterijus susijęs su vertinimo rezultatų atitikimu techninei specifikacijai)

- Vertinimo ataskaitoje nagrinėjami visi įvadinėje ataskaitoje suderinti vertinimo klausimai ir pateikiami atsakymai į juos (arba jei kuris nors vertinimo klausimas neatsakytas, nurodomos pateisinamos priežastys);
- Vertinimo ataskaita atitinka techninėje specifikacijoje nustatytą vertinimo apimtį: intervencijas, laikotarpius, geografines vietas, tikslines grupes, biudžeto dalis ir t.t. (arba jei vertinimo apimtis yra mažesnė nei buvo nustatyta techninėje specifikacijoje, ataskaitoje nurodomi kilę vertinimo apribojimai ir jie yra pagrįsti);
- Vertinimo ataskaitoje atsižvelgiama į išorinius veiksnius, įtakojančius analizuojamos intervencijos įgyvendinimą, rezultatus, poveikį;
- Vertinimas suteikia papildomų žinių apie intervenciją;
- Kita.

2. VERTINIMO PLANAVIMAS

Ar vertinimas buvo tinkamai suplanuotas, siekiant atsakyti į vertinimo klausimus ir gauti siektinus rezultatus?

(Šis kriterijus susijęs su vertinimo įvadinio etapu, kuomet tikrinama, ar techninės specifikacijos reikalavimai yra perkelti į darbo planą, detalizuoti ir galimai papildyti. Kriterijus taip pat susijęs su vertinimo darbo plano pakeitimu dėl nenumatytų įvykių vertinimo eigoje.)

- Programos loginis pagrindas, politikos kontekstas, suinteresuotų pusių interesai ir pan. buvo išnagrinėti ir apmąstyti vertinimo planavimo etape;
- Vertinimo metodologinis pagrindas atitinka vertinimo poreikius ir sudaro pagrindą pateikti pagrįstas išvadas į visus vertinimo klausimus;
- Vertinimo metodai pakankamai ir aiškiai aprašyti vertinimo ataskaitoje;
- Informacijos šaltiniai ir analizės metodai yra tinkami ir pakankami siekiant patikimai atsakyti į vertinimo klausimus;
- Atsakant į vertinimo klausimus, naudojami sprendimo kriterijai;
- Apsvarstytos kitos metodologinės alternatyvos, paaiškinti jų privalumai ir trūkumai;
- Vertinimo metodologinis pagrindas (jei reikia) buvo aptartas su nepriklausomais ekspertais;
- Laikomasi vertinimo etikos (užtikrinamas informacijos šaltinių konfidencialumas, vertinimo objektyvumas);
- Kita.

3. PATIKIMI DUOMENYS

Ar buvo surinkti pakankami ir patikimi duomenys, užtikrinantys objektyvius vertinimo rezultatus?

(Šis kriterijus susijęs su vertinimui reikalingų duomenų rinkimu)

- Tinkamai identifikuota esama informacija ir šaltiniai;
- Pakankamai apžvelgta aktuali literatūra ir ankstesnės studijos;
- Panaudoti stebėsenos sistemos duomenys;
- Duomenyse ir informacijoje nėra faktinių ar loginių klaidų, surinkti tikslūs, nešališki ir pakankami duomenys;
- Naudojamas tinkamas kokybinės informacijos ir kiekybinių duomenų kiekis;
- Duomenų rinkimas ir analizė (apklausoms, atvejo studijoms, ekspertų grupėms ir pan.) paremta kriterijais, nustatytais įvadiniam etape;
- Jei reikia, aptarti ir paaiškinti duomenų rinkimo apribojimai (duomenų nebuvimas, pasirinktų dalyvių nedalyvavimas ir pan.) ir pritaikytos korekcinės priemonės;
- Kita.

4. NUODUGNI ANALIZĖ

Ar duomenys buvo sistemingai analizuojami, siekiant atsakyti į vertinimo klausimus ir tinkamai patenkinti kitus informacijos poreikius?

(Šis kriterijus susijęs su vertinimo analizės etapu, duomenų interpretavimu ir taikomų metodų tinkamumu)

- Aiški ir nuosekli analizė (pvz., derinami skirtingi informacijos šaltiniai ir metodai, pateikiami palyginimai ir pan.);
- Analizė sukoncentruota į aktualiausius priežasties ir pasekmės ryšius;
- Analizėje naudojami tinkami kiekybiniai arba kokybiniai metodai;
- Atliktas gautų duomenų kryžminis patikrinimas: analizė remiasi ne mažiau kaip dviem nepriklausomais informacijos šaltiniais;
- Pateikiami pakankami analizės argumentai;
- Nustatyti, aptarti ir aiškiai pristatyti analizės apribojimai;
- Kita.

5. PATIKIMI REZULTATAI

Ar nustatyti vertinimo faktai ir gauti vertinimo rezultatai yra grindžiami surinktais duomenimis bei jų interpretacijomis, paremtomis iš anksto nustatytais sprendimo kriterijais?

(Šis kriterijus susijęs su vertinimo faktų interpretavimu ir atliktos analizės nuoseklumu)

- Gauti duomenys yra pagrįsti nuodugnios analizės įrodymais;
- Vertinimo rezultatai (kuomet tinkama) yra pagrįsti sprendimo kriterijais;
- Padaryti pagrįsti apibendrinimai ar ekstrapoliacijos⁴⁷ (pvz., per tinkamų atvejų atranką ar reprezentatyvios respondentų imties nustatymą);
- Apsvarstytos ir, kur tinkama, pareikštos suinteresuotų pusių nuomonės
- Kita.

6. PAGRĮSTOS IŠVADOS

Ar išvados yra nešališkos ir paremtos vertinimo metu nustatytais faktais?

(Šis kriterijus susijęs su vertinimo išvadų pagrindimu vertinimo metu nustatytais faktais)

- Išvados pateiktos iš eilės ir suskirstytos pagal vertinimo kriterijus ir klausimus;
- Išvadose pateikiami atsakymai į visus vertinimo klausimus, suderintus įvadinėje ataskaitoje;
- Išvados paremtos vertinimo metu nustatytais faktais ir vertinimo analizės rezultatais (pateikiamos nuorodos į ataskaitos dalį, kurioje pateikta išvadą pagrindžianti analizė);
- Kita.

⁴⁷ Ekstrapoliacija - išvadų, gautų stebint vieną reiškinio dalį, išplėtimas kitai jo daliai ar reiškinio visumai.

7. NAUDINGOS REKOMENDACIJOS

Ar siūlomos tobulintinos sritys remiasi vertinimo išvadomis? Ar pasiūlytos rekomendacijos yra naudingos ir įgyvendinamos?

(Šis kriterijus susijęs su rekomendacijų pagrįstumu ir realumu)

- Rekomendacijos grindžiamos vertinimo metu nustatytais politikos turinio ar proceso problemomis ar potencialiomis rizikomis;
- Rekomendacijos pateiktos laiku, atsižvelgiant į sprendimų priėmimo procesą;
- Siūlomos rekomendacijos yra įgyvendinamos, t. y. suformuluotos atsižvelgiant į institucijas, kuriai skiriamos, funkcijas ir išteklius (kur įmanoma, apskaičiuota rekomendacijų sąmata);
- Pateikiami patariamai dėl rekomendacijų įgyvendinimui reikalingų veiksnių (priemonių);
- Siūlomos rekomendacijos yra efektyvios, t. y. tikėtina, kad jos leis sumažinti ar išspręsti problemą, pasiekti gerą rezultatą;
- Kita.

8. ATASKAITOS AIŠKUMAS

Ar ataskaita parengta pagal Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovą?

(Šis kriterijus susijęs su vertinimo turinio pristatymo aiškumu ir tinkamu ataskaitos stiliumi)

- Ataskaita atitinka Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadove pateikiamus reikalavimus ir rekomendacijas ataskaitos struktūrai ir stiliumi;
- Lentelės, paveikslai ir panašios priemonės naudojamos teksto supratimui palengvinti; visa tai pakomentuota tekstu;
- Vertinimo ataskaitos tekstas yra analitinio, o ne aprašomojo pobūdžio;
- Vertinimo ataskaitos stilius aiškus (nėra dviprasmybių, naudojami tinkami terminai), paprastas (naudojamos paprastos gramatinės struktūros), glaustas (pateikiama esminė informacija, vengiama pasikartojimų);
- Pagrindinės vertinimo ataskaitos dalies apimtis neviršija 100 lapų; detali informacija ir techninė analizė pateikiama ataskaitos prieduose;
- Kita.

BENDRASIS ATASKAITOS ĮVERTINIMAS

Bendrasis ataskaitos įvertinimas nėra atskiras kriterijus. Jis apima ankstesnių 8 kriterijų įvertinimų rezultatus. Be to, bendrajame įvertinime reikia apsvastyti kiekvieno konkretaus vertinimo potencialių naudotojų interesus.

- ar įvykdytos paslaugų pirkimo sutartinės sąlygos?
- ar gauti duomenys ir išvados patikimi?
- nepaisant būdingų silpnybių, ar informacija, pateikta ataskaitoje ar jos dalyse, yra naudingas indėlis, planuojant intervenciją, nustatant prioritetus, skirstant išteklius ar gerinant intervencijas, taip pat atsiskaitant už intervencijos įgyvendinimą?